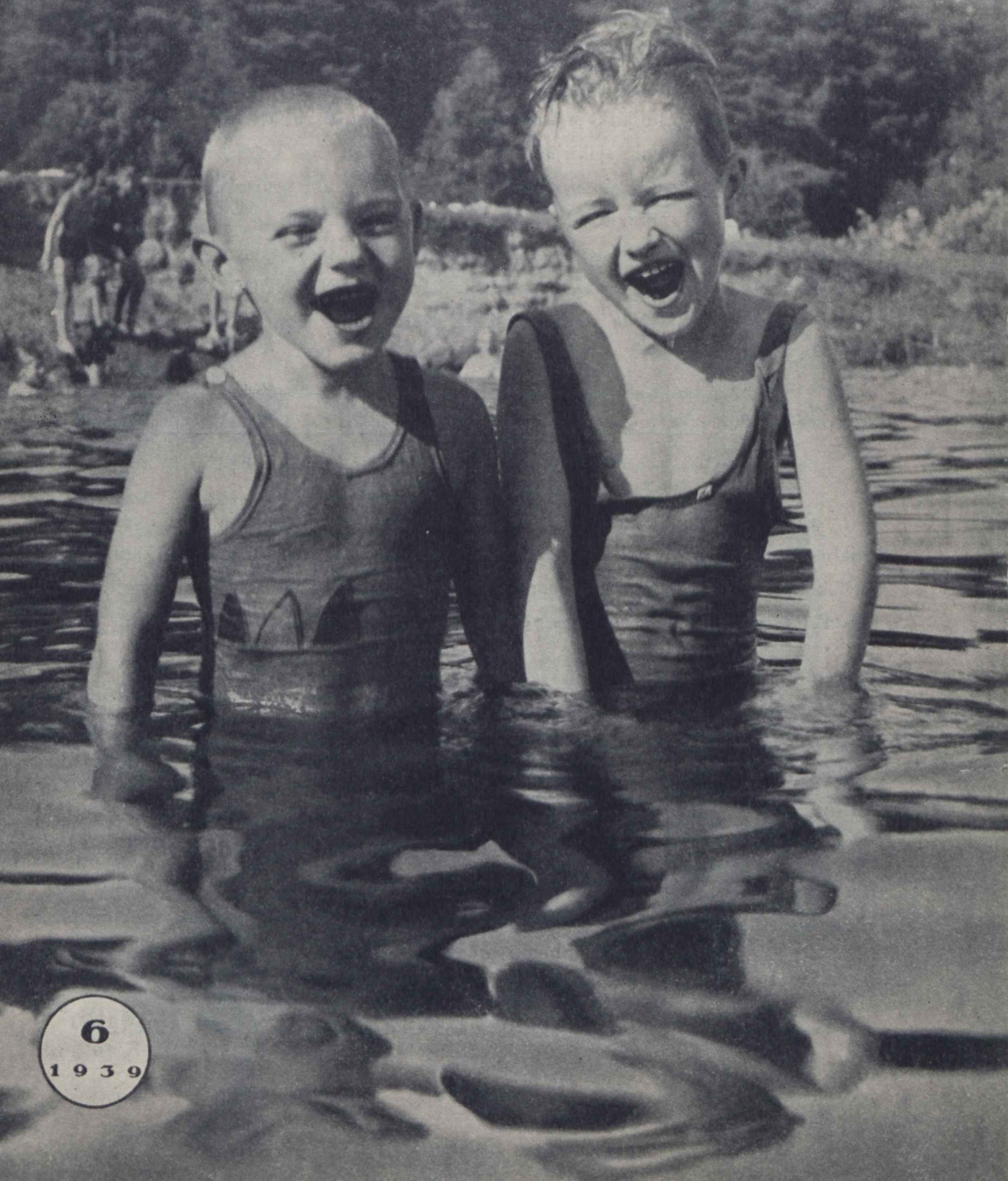
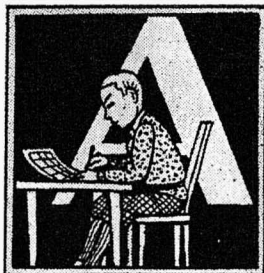

MEIE NOORUS

Igab jälle pinev töö koolimajades — linnas juba nende ridade ilmudes, maal samuti peatselt. Pruunistunud kehad täis uut jõudu, vaim värsked — nii on tore jätkata tuttavat tööd endiste ja uute koolisõprade keskel. Soovime algavaks koolitööks palju jõudu ning püsivust: küllap see hoolsasti tehtuna osutub rõõmurohkeks ja viljakaks! Neile aga, kes on kooliõpingute lõppedes juba astunud elukooli, soovime samuti kaasa rohkem tööõudu ja edu.

Jõudetundide kasulikuks ja huvitavaks veetmiseks pakub „MEIE NOORUS“ endiselt oma kaasabi. Nagu meie ajakirja sõbrad näevad, toob uus kooliaasta siia mitmeid uuendusi, mis tohiksime meie nooruse häälekandjat muuta senisest veelgi väärtuslikumaks. Laiendatud toimetuse ja üha suureneva kaastöölise võrgu tihe koostöö võimaldab meie noortele sõpradele pakkuda palju huvitavat. Rõõmu peaks valmistama ka see asjaolu, et nüüdsest peale külastab „MEIE NOORUS“ lugejaid hoopis sagedamini: 18 korda aastas. „MEIE NOORUSE“ ilmumise kalender kujuneb nüüd sellaseks:

jaan.	veebr.	märts	aprill	mai	juuni	juuli	aug.	sept.	okt.	nov.	dets.
1 nr.	2 nr.	2 nr.	2 nr.	2 nr.	—	—	1 nr.	2 nr.	2 nr.	2 nr.	2 nr.

Et „MEIE NOORUST“ teha kättesaadavaks kõigile, on väljaandja leidnud võimaluse senist üsnagi odavat hinda veelgi alandada ja käesolev number kannab juba sellekohast märget „Üksiknumber 20 senti“. Tellides on veelgi odavam: kuna aastakäik maksab 3 krooni, siis võimaldab tellimine 60 senti kokkuhoidu.

eie suvised huvitavaimad elamused, armsad „MEIE NOORUSE“ sõbrad, ootavad jäädvustamist ajakirja veergudel. Kirjutage meile matkadest, tööst ja muist üritusist, mis võiksid huvitada ka teisi meienoorulasi. Kirjadele lisandage jooniseid (tuššiga) ja enda valmistatud fotosid (võimalikult teravaid). Õnnestunumad saadetised avaldame ajakirjas ja parimaile anname preemiad.

„MEIE NOORUS“.

MEIE NOORUS

NOORTEAJAKIRI

Toimetuse: **V. Altoa, J. Maisma, E. Murdmaa,
J. Nyman, P. Rummo, J. Vellerind.**

Peatoimetaja: **J. Nyman.**

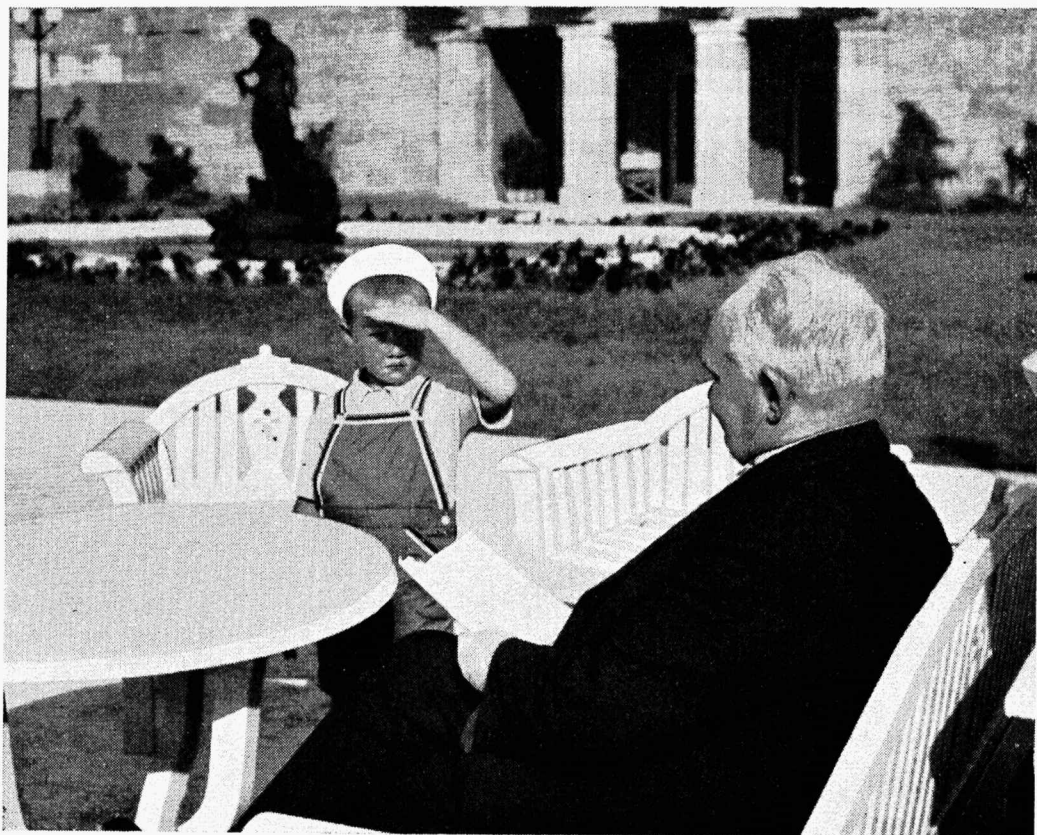
Tegev toimetaja: **P. Rummo.**

Ilmub 18 numbril aastas. Toimetuse aadress: Niguliste 12, Tallinn. Telef. 432-73

Nr. 6 (9)

August

1939

Noorte pärast on tulewik!

J. Põlts

(6. järg)

Seniilmunud peatükkide kokkuvõte.

Aare ja Ilmar on rikka vabrikudirektori hellitatud lapsed, kellele soove alati nii külluslikult on täidetud, et neid enam miski ei rõõmusta. Aare on kaheksa-, Ilmar kümneaastane. Jõulupühade eel astub Aare ja Ilmari vanemate teenistusse uus autojuht, kelle lastega Aare ja Ilmar juhuslikult tutvuvad nende lihtsas, kuid mugavas kodus, kus lastel kunagi pole igav nagu Aarel ja Ilmaril oma luksuslikus kodus. Autojuhi lapsi on kolm: kümneaastane Milli, arukas ja tasakaalukas tütarlaps, kaheksa-aastane Tiit, reibas ja heatujuline poiss, ning väike Malle, kangesti tõsine laps, kes peaaegu kunagi ei lahku oma nukust. Aare ja Ilmari ning autojuhi laste vahel tekkinud tutvusest areneb vähehaaval sõprus, mis tugevasti mõjutab uudishimulise ja tühise Aare ning upsaka laisa Ilmari iseloomu. Eriti headeks sõpradeks saavad Ilmar ja väike Malle.

Aare ja Ilmar ning Milli, Tiit ja Malle käivad talvel koos suusatamas, teevad kevadel jalutuskäigu, töötavad koos. Mõlemal pool on hea meel, kui selgub, et suvigi veedetakse üheskoos Aare ja Ilmari vanemate suvilas Kloogal, kuhu meid viibki eelolev peatükk.

XVI.

Kohe pärast koolitöö lõppu kolisid Aare ja Ilmar Kloogale suvitama, — muidugi ühes oma vanematega ja preili Pilvetiga ja teenijatega. Autojuht võeti tõepoolest kaasa, ja ka autojuhi perekond. Suvila ümber oli tohtu suur aed, ja ühes aianurgas oli väike majake autojuhi ja tema perekonna jaoks. Igal hommikul tuli autojuhil Aare ja Ilmari isa linna sõidutada ja pärast lõunat jälle suvilasse tagasi. Pühapäeviti tegid Aare ja Ilmar ühes vanematega väljasõite Paldiskisse, Riisiperesse, Vigalasse, Haapsalusse — autojuhil oli tööd küllalt.

Suvila aia eest hoolitses autojuhi abikaasa; Milli, Tiit ja Malle olid muidugi oma emale abiks: rehitsesid, kitkusid ja kastsid. Oma peenrad linna-aias jätsid Milli, Tiit ja Malle aedniku hooleks; aednik ei saanud suvitama tulla, temal oli aia korrashoidmisega linnas nii palju tegemist, et ta vaevalt mahti sai kord nädalas Kloogale sõita ja vaadata, kas sealses aias kõik on korras. Igakord tõi ta

triiphoonest suvilasse lilli kaasa. Suvila-aias kasvas vähe lilli, ja enamasti päris lihtsaid: maikellukesi, apelsinikollaseid mägimagunaid, valgeid ja punaseid pojenge. Oli ka kukekanuseid ja hiiglasuur peenar reseedasid, aga need veel ei õitsenud. Oli roosegi, kuid ka need ei õitsenud veel.

Aga selle-eest õitsesid aedmaasikad ja töötasid anda jaanipäevaks esimesi marju. Oli paar peenart salatiga, redistega ja kurkidega. Oli sõstra- ja vabarnapõõsaid, kolm-neli kirsipuud, paar õunapuud. Ja kompostihunnikul kasvas paar kõrvitsataime; need olid Malle lemmikud, sest nad arenesid ja edenesid nii jõudsasti, et hea meel oli neid vaadata.

Oma vaba aja veetsid autojuhi lapsed Aare ja Ilmariga mere ääres. Ilmad olid juuni algupoolel otse haruldaselt soojad, päris südäsuvised, ja meelitasid vägisi vee lähedusse. Pagumeri võimaldas kahlata kaugele leeteile, kus mõnus oli lehada ja pruunistuda või tundide kaupa jannata Ilmari toredate mängupurjekatega. Uhkesti valgeks ja punaseks värvitud mitmemastilisi purjelaevu oli Ilmaril terve hulk, — üks ikka suurem kui teine: suurimad olid enam kui meetripikkused. Aare ja Milli saatsid nendega mõnikord oma nukud lõbusõitu tegema.

Uhel eriti palaval pärastlõunal mindi rannast õige kaugele, pikale ja kitsale leetele. Ilmar ja Tiit korraldasid siin purjekate võidusõidu, tütarlapsed sulistasid madalas vees. Ei pandud tähelegi, et musti pilvi hakkas taevasse koguma. Ei märgatud sedagi, et vesi oli meres hakanud kiiresti tõusma...

Tugevaid tuule-ile tervitati rõõmu-hüüetega: need töid jahutust ja panid purjekad kiiresti maa suunas lippama. Vaevalt jõudsid Ilmar ja Tiit neile järele kahe leete vahel olevas sõiduvees.

Vesi leedete vahel hakkas tuules ribisema, siis tekkis päris lainetus, ja igal hetkel tuli vett ulgumerelt juure.

„Leeted jäävad kitsamaks!“ hüüatas äkki Milli ja vaatas mere poole. Ulgumerel tant-siskles juba valgeid vahuharju laine turjadel. „Tiit, vesi tõuseb!“ hüüdis Milli, „Tiit ae!“

Tiitki vaatas nüüd ulgumere suunas, tõstis siis pea, nägi pilvi taevas.

„Tuleb ruttu minema hakata!“ ütles ta „Kuidas me ometi enim ei näinud, et...“

Ta ei jõudnud lauset lõpetada, sest purjekate „sadamast“ kostis hädakisa. „Sadamaks“ oli sügavam lohk leete külje all, kiire veetõusu tõttu oli see lohk hulga sügavamaks muutunud, Ilmar oli äkki peaaegu kaelani jahedas vees ja karjus appi.

„Ilmar upub!“ kokkus Aare ja hakkas kiskendama.

„Kas ta's ujuda ei oska?“ imestas Tiit.

„Ei oska...“

Tiit sööstis kiiresti Ilmarile appi, aitas ta leete harjale, vaatas veel kord ringi ja ütles:

„Peame ruttu kaldale minema. Aare, ega sinagi vist ujuda oska?“

„Ei oska...“

„Milli, võta sina Aare enda hoole alla, mina võtan purjekad ja Ilmari. Malle, mine sa ees. Kui sul põhi jalge alt kaob, siis uju. Kähku, kähku! Vesi aina tõuseb!...“

Vesi tõusis nüüd silmanähtavalt. Ja iga hetkega muutus tuul tugevamaks. Päike kadus ajuti pilvede vahele.

„Ma kardan...“ halises Aare: „Ma kardan, ma kardan...“

„Ära karda midagi,“ rahustas Milli „Anna oma käsi, — nii; ja nüüd ruttu minema, kalda poole!“

„Ma kardan...“ halises Aare üleni värisedes.

Kuid Milli võttis tal kõvasti käest kinni ja sundis teda endaga kaasa tulema. Ettevaatlikult kahlas Milli läbi üha tõusva vee kalda poole, Aaret poolvägisi kaasa kiskudes ja kogu aeg Mallet silmas pidades. Mallel tõusis vesi juba kaelani.

„Uju, Malle! Uju!“ hüüdis Milli.

Malle läks ujudes edasi, tundis siis jälle põhja jalge all, kahlas madalas kaldaveerses vees vapralt maa poole. Milli hingas kergemalt, — Malle pärast ei tarvitsenud tal enam mures olla.

Samal hetkel sattus ta ise ühes Aarega sügavamasse lohku, Aare kaotas põhja jalge alt... Kindla haardega võttis Milli Aare ümbert kinni ja ujus kalda poole, Aare pead vee peal hoides. Aare oli kokkumisest vait kui kala. Alles päris madalasse vette jõudes purskas ta nutma.

„Ära nuta,“ rahustas Milli: „Sul pole ju midagi viga. Rutta parem kuivale ja kisu märg supelülikond seljast...“

Aare oli ehmatuses nii segane, et Milli pidi teda kättpidi kuivale talutama, tal supelülikonna seljast kiskuma ja teda kuivaks hõõruma.

Alles siis kui tütarlapsed kõik kaldal ja riides olid, jõudis ka Tiit Ilmariga ja laevadega kuivale. Ilmar oli vees rabelemisest purvasinud ja hakkas kohe hädaldama, kuid Tiit ütles oma rabeda häälega vahele:

„Ära karda midagi,“ rahustas Milli

„Ära kurda midagi, täna parem õnne, et mina su veest välja aitasin. Suur poisid oled juba, kuid ei oska ujuda, kipud siinsamas kalda juures uppuma. Miks sa pole ujuma õppinud?“

„Ma...“ lõdises Ilmar: „Ma ei salli vett... ma pole ilmiski sügavas vees olnud... Ja ma ei julge ujuma õppida...“

Tiit hakkas naerma.

„Ei julge ujuma õppida!... Oled sina aga naljakas! Hommepäev hakkab sulle ujumist õpetama. Ja Milli õpetab Aarele. Meie Mallegi ujub — ja teie ei oska... Kus selle häbi ots!“

„Malle ujub kole naljakalt,“ ütles Aare vahele.

„Naljakalt küll,“ tähendas Milli. „Aga ta siiski ujub.“

Aare ei lausunud selle peale enam midagi.

„Kui sa vaid sügavasse vette ei vii, siis õpeta meid pealegi ujuma,“ ütles Ilmar.

„Päris kuival te ka ikka ujuma ei õpi,“ naeris Tiit.

Ilmar naeris häbelikult kaasa.

XVII.

Nii märjaks kui sel päeval polnud Aare ja Ilmar seni vist veel kunagi meres saanud. Kaugemale kui põlvist saadik polnud nad seni vette läinud, kuna kumbki ei osanud ujuda ja kangekaelselt keeldusid ujumiskunsti õppimast.

Nüüd tuli neil seda paratamatult õppima hakata, sest Tiit ja Milli ütlesid kindla sõnaga, et nemad enam Aare ja Ilmariga mere lähedussegi ei lähe, kui need kohe ujuma ei õpi. Ei aidanud Aare tusatsemine ega Ilmari kurjustamine — Tiit ja Milli jäid oma sõna juure.

„No hakkame's pealegi õppima,“ otsustas Ilmar viimaks.

„Kui isa seda teaks, et me hakkame ujumist õppima!“ sõnas Aare kelmikalt.

Malle võttis ise Ilmari käsile

„Kas teie isal oleks midagi selle vastu?“ küsis Milli.

Aare hakkas naerma.

„Aga ei!... Isa on ammugi soovinud, et me õpiksime ujuma, aga meile ei meeldinud sügavasse vette minna. Ja ema arvas ikka, et eks me edaspidi jõua õppida, kui suuremaks saame...“

„Isa on meil hea ujuja,“ kiitis Ilmar, „aga ema ei tohi üldse vette minna, tal on süda haige.“

Aarele tuli hea mõte:

„Juulikuus on isa sünnipäev, õpime isa sünnipäevaks ujumise salaja selgeks. See oleks isale toredaks üllatuseks.“

„Kes siis nii ruttu saab ujumise selgeks õppida,“ arvas Ilmar.

„Mina õppisin nädala ajaga,“ ütles Tiit.

„Ja noh, — sina,“ ümises Ilmar.

„Kui Tiit sai, miks meiegi siis ei saa,“ sõnas Aare, „pealegi on meil ligi kolm nädalat aega. — palju rohkem kui Tiidul oli.“

„Nii et siis homme hakkame õppimisega pihta!“ ütles Tiit reipalt. „Eks, Milli?“

„Jah; aga preili Pilvetile tuleb siiski asjast enne rääkida. On parem, kui ta teab.“

Räägiti siis preili Pilvetile ja paluti, et ta vähimalt esialgu viibiks õpetamise juures. Preili Pilvet oli nõus ja lubas ise ka aidata õpetada.

Vesi oli soe, ilmad olid väga ilusad; õpetajad olid suure innuga asja juures. Aare õppis end õige varsti vee peal hoidma ja padistas seal käte ning jalgadega, nagu väike rataslaev, ise heameelest kilgatas, kui asi hästi läks. Ilmari käes ei tahtnud aga õppimine sügugi edeneda. Küll andis talle Tiit juhatusi, küll selgitas talle preili Pilvet üksikuid võtteid, küll esitas talle Milli ujumiskunsti saladusi, — kasu polnud sellest kuigi palju.

Viimaks võttis väike Malle „ise“ Ilmari käsile, ja nüüd hakkas asi kummalisel kombel äkki edenema. Mallel oli oma eriline naljakas ujumise „stiil“, mille ta Ilmarilegi kätte õpetas. Kolm, neli päeva käisid nad kahekesi vees lobistamas, korraldasid siis „ujumisvõistluse“, kus mõlemad näitasid ühesuguseid tagajärgi: ujusid edukalt maha ligi viiemeetrilise vahemaa kahe kaldalähedase leete vahel.

Niihästi Tiit ja Milli kui ka preili Pilvet kiitsid Malle õpetajaannet ja jäid Ilmari saatusega väga rahule. See oli Mallele ja Ilmarile suureks ergutuseks, kahekordse visadusega töötasid nad edasi, ja said seejuures üha suuremateks sõpradeks.

(Järgneb.)

Vaasügis

Päike paistis, vihma voolas
üle põllu mulla;
nüüd seal nüidab niitja hoolas
vilja kalli kulla.

Rikkad on kõik nurmed laiad:
rukis, oder, nisu —
seal kõik pudrud, leivad, saiad —
küllap meil on isu!

Tossu viskab peksumasin —
vurin väga valju.
Terasaak ei ole kasin,
põhku on ka palju.

Peretaat käis veskil ruttu —
jahu mitu kotti.
Nüüd ei ole pikka juttu:
kohe puder potti!

Kui nüüd väljas tuul on vilu,
päike läinud looja,
siis meil toas on rõõm ja ilu,
ahi annab sooja.

Suvelust on lehkav lepik,
kilkamist ja kutru.
Sügisel on värske sepik,
palju pehmet putru.

Mart Raud.

Liiklemisest

Algav koolitöö toob linnatänavatele ja maanteedele jälle palju vilgast sagimist. Enamus koolinoori veetis suve töötades või seigeldes põldudel, metsas, karjamaal või rannikul — ühe sõnaga eemal liiklemise närvepingutavast keerisest. Pöördudes maatükindusest linnakärasse kipume esialgu „kaotama pea“. Seepärast pidagem meeles neid hoiatavaid sõnu, mida allpool „Meie Nooruse“ perele südamele paneb Haridusministeeriumi nõunik A. Leinjärv.

Teatavasti nimetatakse inimest looduse kuningaks, kuna kõigist elusolendest ainult tema on suuteline rakendada oma teenistusse loodusejõude teadlikult ja tahtlikult.

Samal ajal kui tigu, konna, jänese ja pääsukese liikumise kiirus ja viis on jäänud selleks, mis see oli sadade ja tuhandete aastate eest, on inimene ehitanud endale masinaid ja pannud need maapinnal, õhus, vee peal ja vee all liikuma põlevkivist ja kivisöest aetavate õlidega või aurujõul.

Sääraste sõndukite ehk jõuvankrite kiirus ületab mitme- ja mitmekümne-kordselt inimese liikumise loomuliku,

s. o. jalakäimise, kiiruse. Ja need sõidukid toimetavad inimesi kiiresti sinna, kuhu vaja, ja võimaldavad nii elu korraldada paremini.

Mootorsõidukite ja teiste jõuvankrite juhtimine nõuab tugevaid vaimseid ja kehalisi pingutusi, vastupidavust, julgust, külma verd ja teravat tähelepanu.

Ent külma verd ja teravat tähelepanu nõuab mootorsõidukite võrdlemisi kiire liikumine igalt inimeselt, ka jalakäijalt, nii vanalt kui ka noorelt.

Nähtavasti ei evi mitte kõik kodanikud seda külma verd ja tähelepanu vajalikel määral, sest möödunud aastal kaotas liiklemisõnnetustes oma elu ligi 100 kodanikku ja vigastada sai mitu korda rohkem.

Nende surnute ja vigastatute hulgas on suur protsent noori. Noorte juures on liiklemisõnnetuste põhjustajaks peamiselt kaks nähtust: meeletu ning mõtlematu uljus ja tähelepanematus.

On noori, kes loevad eriliseks julgusprooviks ja kangelasteoks, kui nad suudavad viimsel minutil joosta kiiresti kihutava auto või mootorratta eest üle tee. See ei ole mingi julgustükk ega vahvus, vaid eluga ja tervisega meeletu riskeerimine, mida looduses, näiteks, ei tee ükski neljajalgne, ja mis seepärast asetab inimese kui looduse kuninga madalamale igast neljajalgsest.

Elavaid olendeid varitsevad mitmesugused hädahud. Neist hoidumiseks on loodus annud igale olendile vastavad meelendid: kuulmise, nägemise, haistmise jne. Looduses näeme jällegi, eriti loomade juures, erilist ettevaatust ohtude suhtes: jänes põgeneb juba inimese varju eest!

Inimesel kui looduse kuningal on liiksaks meelenditele tark meel ja mõistus, miks siis just tema on ohtude suhtes nii ettevaatamatu ja jääb auto alla?

Te mõtlete või ütlete, et see on ju endastmõistetav, et ohtude eest tuleb end hoida.

Olgu see siis teile tõesti endastmõistetavaks tõsiasi, nagu hingamine ja toitumine, et elu ja tervist tuleb hoida ja selleks piinlikult täita liiklemisreegleid. On ju liiklemisreeglid antud kodaniku elu ja tervise kaitseks.

Mõteltge sellele, mis ütleks teie isa või teie ema süda, kui ta peaks ruttama teie auto või kiirrongi all purustatud veriste jäänuste juure.

Mootorsõiduki juures saab tavaliselt tervise ja eluga riskeerida ainult üks kord: järgmisel korral on seda teha raske, sest kargud ei luba või jälle peatub sõiduk ja laseb riskija puusärgi mööda...

Armsad noored! Te peate varsti astuma meie, vanade, asemele. Kui teie aga oma meeletu uljusega või tähelepanematuses soetate endale kargud või koguni varisete enneaegselt maamulda, kes siis hakkab ehitama Eestile teid ja sildu ning mootorsõidukeid, kes hakkab juhtima autosid, traktoreid ja lennukeid?

Kes kaitseb vajaduse korral meie armast isamaad?

See on teie püha kohus! Kohus, mida te ometi täita tahate — kõigest teie noorest tulisest südamest tahate!

Tahtke siis ka hoida oma elu ja tervist!

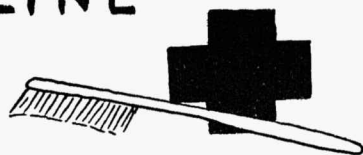
Täitke liiklemismäärusi ja õpetage neid täitma ka meid, vanemaid!

Sis alles olete vahvad ja tublid!

A. Leinjärv.

TERVISHOIULINE

Oma apteek igasse kodusse!

Igas korralikus majapidamises, olgu see väike või suur, peab olema koduapteek. Igapäevases elus nii kodus kui väljaspool seda juhtub alata väiksemaid või suuremaid vigastusi, põletusi jne., kus otstarbekohane esmaabi on hädavaoline. Ka päris tühisena näivad kriimustused ja haavakesed võivad tekitada ränki haigestumisi, näiteks veremürgitust. Seda saab vältida, kui käepärast on vahendeid korralikuks esmaabiks. Igas kodus olgu vähimalt mõni marliside, pudelike joodtinktuuri ning veidi boorvaseliini. Need pole kallid, lähimast apteegist saab neid mõnekümne sendi eest. Üksainus haiguselt päästetud päev tasub mitmekordselt neile vahenditele tehtud kulutuse.

Mida suurem on ravimite valik koduapteegis, seda parem. Kuid ka üsna vähe on parem kui mitte midagi.

Allpool on antud kolm eri suuruses koduapteegi-komplekti, milledest iga perekond valigu oma võimete kohaselt:

I — kõige väiksem:

10 grammi joodtinktuuri. Välispidiseks tarvitamiseks klaaskorgiga pudelis. Kriimustustele ja haavakestele.

1 tuub boorvaseliini. Haavadele või lõhestunud nahale.

20 grammi tanniinilahust (5%) alkoholis. Põltishaavadele.

10 grammi palderjanitinktuuri. Südamekloppimise puhul ja rahustamiseks 10—20 tilka veega sisse võtta.

1 marliside 4 sm lai.

1 marliside 6 sm lai.

1 rull plaastrit Estoplast, 2 sm lai.

Komplekti hind veidi alla kahe krooni.

II — lisaks eelmisele:

30 grammi alumiiniumatsetaadilahust. Kolmekordse hulga külma veega segatult kompressideks paistetusele ja haavadele.

10 grammi Thielemanni tilku. Kõhuvalu või kõhulahtisuse puhul 8—20 tilka veega 3 korda päevas.

5 grammi hambatilku. Hambavalu puhul mõni tilk puuvillaga hambaõõnesse.

30 grammi rivanoollahust (1:1000). Haavaümbruse puhastamiseks ja kompressideks haavale.

50 grammi bensiini. Haavaümbruse või naha puhastamiseks.

1 marliside 10 sm lai.

25 grammi puuvilla.

100 grammi ligniini. Kompressi tegemiseks.

1 leht kompressipaberit.

1 termomeeter ihusoojuse mõõtmiseks.

Komplekti hind (I + II) umbes neli ja pool krooni.

III — lisaks esimesele ja teisele veel:

20 grammi põletatud magneesiumi. Mürgituste puhul hapetega või arseeniga (kaltsiumarsenaat) 2—3 teelusikatäit veega segatult sisse võtta.

30 grammi ammoniaagilahust kummikorgiga pudelis. Minestuse puhul nuusutada anda.

10 grammi eeterlikke palderjanitilku. Südameõrkuse ja minestuse puhul 10—20 tilka veega sisse anda.

50 grammi tümoolpiiritust (1:500). Riistade ja käte, ka väiksemate haavakeste desinfitseerimiseks. Veega pooleks segatult kompressideks.

10 grammi trüpaflaviinilahust (1:100). Kurgu määrimiseks. Kuristamiseks 10—15 tilka klaasi keedetud ja jahutatud veele.

6 tabletti barbipüriini 0,4. Ägeda hambavalu või peavalu puhul üks tablett sisse võtta. Lastele veerand kuni pool tabletti.

20 grammi lagritsa liitpulbrit. Kõhukinnisuse puhul üks kuni kaks teelusikatäit poole klaasi veega segatult sisse võtta.

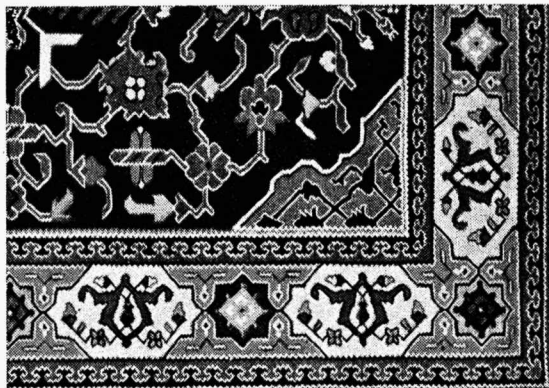
10 grammi meditsiinilist sütt. Mürgituste, samuti ägeda kõhuvalu ja puhutiste puhul üks noaotsatäis 4—5 korda päevas sisse võtta.

1 meeter steriilset marlit. Suuremate haavade sidumiseks ja kompressideks.

Täielise komplekti (I + II + III) hind veidi alla kaheksa krooni.

Kõiki neid aineid saab lähimast apteegist osta ka üksikult.

Abiandmisel ei tohi unustada seda, et raskemal juhtudel tuleb pärast esmaabi andmist viivitamata pöörduda arsti poole.

Bosnia vaiba muster (vt. kirjutus Sarajevost)

SARAJEVO

See oli 25 aastat tagasi, kui ühes Balkani vähe tuntud nimega linnas kõlas paar revolvrüpaaku ja kaks inimest varises kokku. Need revolvrüpaugud kajasis terves Euroopas, muutes paljude näod tõsiseks ja südamed murelikuks. „Sõda“, vilksatas nii mõnegi meeles. „Uhkete Habsburgide troonipärija surm kellegi poisikese-serblase kuulist ei jäeta tasumata!“ Aga näiliselt jäi kõik vaikseks.

„Igivana keiser Franz Joseph, kelle abikaasa, poeg ja vend on vägivaldselt surma saanud, vaatab vist saatuse löökidele kui paratamatusele. Mis sõda ta veel algab, kui ta ise seisab ühe jalaga haa lüvel,“ arvasid mõned.

Aga sõda puhkes siiski, ja see oli maailmasõda... Sarajevos lastud paari paugu tulemusena astusid tegevusse peagu kõikide maailma suurriikide püssid ja kahurid ja kahe inimese veri nõudis miljonite teiste verd. Keisrid kaotasid kroonid ja troonid, väikerahvad vabastasid end suurrahvaste võimu alt, kõik piirid nihkusid kohtadelt ja Euroopa kaart osutus mõne aasta pärast palju värvirikkamaks.

Tõepoolest, need olid saatuslikud paugud, need olid maailma vapustavate paugud, mis 28. juunil 1914. a. kõlasis Bosnia pealinna läbis-tava vaikse Miljacka jõe kaldal.

Ja kas nende kaja ei kesta tänapäevani? On huvitav heita pilku sellele traagilise sündmuse tõttu kuulsaks saanud linnale, mille 80.000-line elanikkond elab oma igapäevast elu vaikselt ja rahulikult. Juba raudteesõit Sarajevo poole on huvitav, sest tee viib läbi mägede ja pika päeva jooksul maastik üllatab reisijat ikka uute vaadetega. Mõnikord rong laskub orgu ja siis teda saadab tükk maad kohisev jõgi; sagedamini ta ronib ikka kõrgemale, läbibast mägesid tunne-rite kaudu, ja kui ta uuesti ilmub päevavalgele, on ümbrus jälle muutunud, silmade ees avaneb tihti päris teissugune maastik. Kes suudaks kirjeldada nende mägede metsikut ilu, nende tihedate metsade vaikust, koskede kohinat, kergete pilvede muutlikkust sinises taevas?! Tunde viisi imetled seda ikka vahelduvat ilu ja, kui tundub, et vastuvõtuvõime on oma piirini jõudnud, siis pärast 134 tunnelit (!) avaneb varsti all orus uus pilt — vaade esimesele linnale pärast 24-tunnist sõitu. See linn kasvab otse

silmade ees, sest rong kihutab peadpööritava kiirusega allapoole, ja esimene mulje tast on — see on idamaa linn... Mitukümmend, võib-olla sada, nõelteravat, valget minaretti tekitab seda arvamist, kuid kui alustada linnas ringkäiku, siis näed end harilikus Lääne-Euroopa provintsilinnas: sirged tänavad, 3—5-kordsed kivi-majad, katoliku kirikud, liiklemine tänavail kaunis aeglane.

Olid need maalilised minaretid viirastus? Tekib teatud pettumus: kõik on nii harilik, — tänavad, kauplused, väljakud, linna aed, inimesed. Linn ilma omapärata huvitab vähe. Aga siis äkki näed laia tänava ääres mošeed, mille ees on terve hulk muhamediusuliste seisvaid hauakive ja just kui turbanitega ehitud sambaid. Lähed edasi, jälle siin või seal nurga ümber või otse su ees türgi valitsusaja mälestus — väike mošee — ja mäenõlvakuil samuti. Nende graatsilised minaretid on peenemad ja sirgemad kui kõrval kasvavad kõrged pappid.

Siin näivad olevat kõik rikkad, sest kõigi! on palju aega, — voorimehel, kelle hobune vaevalt liigub, autojuhil, kes sõidab laial tühjal tänaval „sammu“, inimestel, kellele liiklemistempe lubab otsustada, et nad kuhugi hiljaks ei jää.

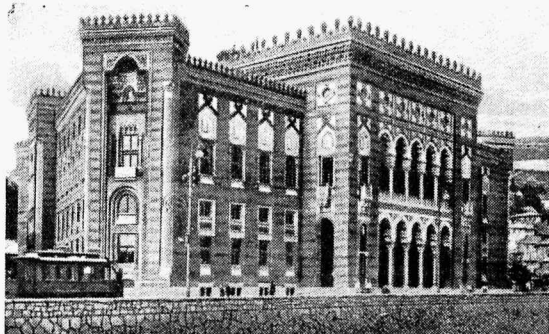
Mu ees sammub paar daami. Kõrged kontsad kajavad vastu asfalti, esmaklassilise rätsepa juures õmmeldud kostüümid võivad äratada kadedust. Kuna daamid kõnnivad aeglaselt, siis möödun neist ja tahaksin kindlaks teha, kas nende näod on ka nii ilusad kui figuurid. Taevast, kuidas ma ehmusin! Ilusate noorte nägude asemel näen läikivaid süsimusti maske! Vist ainult Sarajevo kantakse sellaseid tihedaid musti siidloore, mis katavad näo täieliselt. Kuidas nende kandjad hingavad ja kuidas nende silmis maailm välja näeb, jääb meile küll saladuseks. Hea on, et sellaseid stiilirikkujaid, euroopa riidetust ja musta loori kandvaid daame, on võrdlemisi vähe näha. Palju rohkem on tsädrasse mähitud naisi ja must loor nende näol on juba palju vastu-võetavam.

Aegamööda tuleb veendumus, et Sarajevol on kaks nägu: üks euroopalik, kaunis kahvatu, sest see on liiga harilik ja tuntud; teine — idamaine, maaliliselt kiirev. Viimane on türgi päritoluga, sest üle 400 aasta kestnud alluvus türgi sultanite võimule on mitte ainult välimusele, vaid ka usule, kombeile, eluviisile oma pitseri peale surunud.

Dinari eest lunastatud pääsmega võib külastada Begova toredat mošeed, kus puhkab muhamedlaste pühak. Muidugi tuleb ukse juures vahetada kingad pehmete tuhvlite vastu ja alles siis asuda mošee vaatlemisele mitme fessikandja

Muhameedlinna Sarajevo tänaval

Sarajevo raekoda

saatel. Kahjuks ei oska keegi neist keelt, mis meile võimaldaks aru saada selle pühakoja tähtsusest, ja seepärast tuleb piirduda ainult seinte ja selle kaunistuste imetlemisega.

Sarajevo idamaine pale paistab veel reljeefsemalt Čaršijal (basaaril), kus peale kõiksugu puuvilja ja viinamarjade ahvatlevad hommikumaa maiustused niisuguses külluses, et tahtmata arvad siin olevat maiasmokkade paradüüsi. Siin võib kõige odavamini osta fesse, sest siin valmistatakse neid punaseid peakatteid vist kogu Balkanile. Siin võib ka jälgida, kuidas tänaval või lahtises poes valmistatakse vasktuhatoose, taldrikuid, kandikuid, loomi, mida turistid mälestusesemetena meeleldi omandavad, kui nad ei eelista osta mingit kallihinnalisemat, kunstipärasemat õhbe- või kuldehet, millest kubisevad poed ja aknad.

Siin müüakse ka suures valikus vaipu ja siidrätte. Üldiselt jätab see Čaršija sümpaatse mulje, sest ta pole liiga kärarikas. Basaari läheduses asetsev kohvik on väga efektne oma säravate vasktaldrikute ridade ja elektripirnide girlandidega. Need meelitavad istet võtma hoovis, mille keskel kangelõhnaliste lilledega ümbritsetud purskkaev jahutab õhku.

Mošeed, basaar, kohvik — Sarajevo idamaine külg on täiuslik...

Tagasi läände toob turisti külaskäik suure vaibavabrikusse Miljacka teisel kaldal. Idamaa naiste käsitöö — vaipade valmistamine telkide põrandakattteks ja seinte ilustamiseks — on ammugi kodunenud Euroopas ja muutunud siin masinatööks, kuid Sarajevos valmistatakse villaseid ja siidvaipu veel käsitsi. Siidvaibas on kuni 400.000, villases kuni 60.000 sõlme ruutmeetris. Küll peab kannatust olema vaibatöölisel!

Sarajevo vaibad on kuulsad ja kallid... Aga ka ilusad! Neist võib sattuda vaimustusse.

Sarajevo raekoda, mille külastamine Austria troonipärijale ja ta abikaasale sai saatustlikuks, nagu teisedki austerlaste poolt ehitada lastud avalikud hooned Balkanis, on mauri stiilis, kaugelt vaadatuna ta ei torka silma kõrgete majade reast. Väliselt mõjub ta raskena, hoolimata fassaadi arkatuurist, arabeskidest ja ta teistest kaunistustest. Seespool tuleb stiili ilu täiel määral mõjule ja sakilised hobuserauakaared ning mauri stiili ornamentaalsed kaunistused on mind ikka võlunud kui hommikumaa salapärasuse esimene eelaimdus.

Teise korra hiiglasaalides on välja pandud praeguse Jugoslaavia alaealise kuninga vanaisa mä-

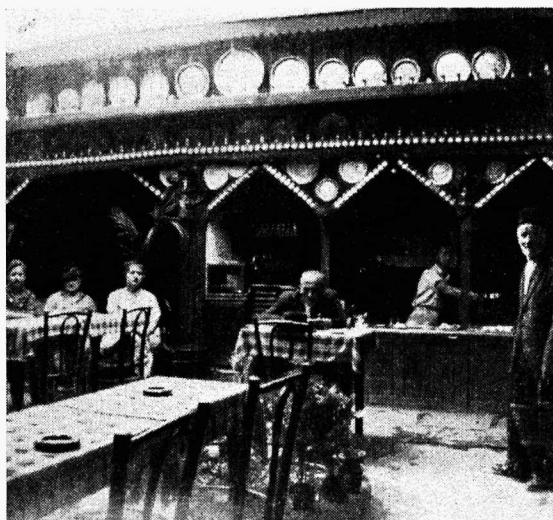
lestussammaste võistluse mudelid. Kralj Petar 1-st võib siin näha küll lihtsais, küll pateetilisis pooses, aga ikka ratsahobusel, nagu on kord ja korus kujutada kuningat. Kas see Karageorgievič võis sellest und näha, kui suureks ja rikkaks ta väike riik kord saab, võis ta aimatagi, et ta väike Serbia saab kord ühendatud serblaste, kroaatide ja solveenide riigiks? Saab Lõuna-slaaviaks, tähtsaks teguriks Balkanil? Tulles laialt marmortrepilt jälle alla ja sammudes Milicka kaldal edasi, näeme perspektiivis mitu peagu ühesugust silda. Uhe juures meile seletatakse: „Siin seisib tapetud ertshertsogi Franz Ferdinandi mälestussammas. Kui pärast maailmasõda Bosnia määrati Jugoslaaviale, koristati see muidugi ära. Oli kavatsus püstitada siinkohal Princip'i ausammas, kuid seda ei tehtud: maailmasõja haavad olid teiste rahvaste kehas veel liiga värsked, liiga valusad... Tema mälestuseks kinnitati sellele nurgamajale vaid väike tahvel.“

Tagasihoidlikult mustalt tahvliit loen, et sel ajaloolisel kohal Gavriilo Princip tõi vabaduse 15/28. juunil 1914. a.

Gavrilo Princip unistas Suur-Serbiast. Ta oli alaealine, seepärast seadus ei lubanud teda karistada surmanuhtlusega oma unistuse täideviimise esimese sammu astumisel. Aga vangla viis ta ruttu hauda.

Vaadeldes seda lihtsat tahvliit ja tühja kohta, kus lühikest aega on seisnud Austria troonipärija mälestussammas, tulevad pähe kõiksugu mõtted kuriteost ja sangarlikkusest, rahvaste rõhumisest ja isamaa-armastusest, sõjast ja lepinguist, unistusist ja ideedest võitlemises, inimeste ja rahvaste saatusest. Ja et lahti saada küsimusist, milledele vastuseid leida on raske, millede üle võib pikalt ja laialt vaielda, ilma et see midagi muudaks, istume taksose ja sõidame poole tunni kaugusel asetseva Ilidza väävli-allika juure, mis oma piimavärvi tervisveega juba vanu roomlasi kosutas, ja püüame leida rahu varjurikkas, hästihoolitsetud pargis.

M. N.

Türgi kohvikus

Tuleohus

J. Parijõgi

hel suvisel õhtu-
poolikul Rein ja
Anna olid jälle
üksi ning omapead
kodus. Sellega olid
nad küll juba am-
mu harjunud, sest
isa käis iga päev
ehituste juures
tööl, kuna ema lei-
dis teenistust kas-
sadamas või kau-
baaitades. Nii olid
kodud vanemaist
inimestest tühjad
peagu igas majas siin linnaäärses aguli-
tänavas. Kellel just väga väike laps juh-
tus olema, seal jäi ema koju kogu päe-
vaks. Mõnel oli aga vanaema väikesi
lapsi hoidmas ning karjatamas. Neil
poistel ja tüdrukul oli kõige halvem,
kellel ei olnud ema kodus ega ka vana-
ema, aga väikesi lapsi oli küll. Need pi-
did lapsehoidjad olema ega pääsnud
teistega kaugemale mängima kui oma
hoovi või maja ette tänavale. Kauge-
maist ettevõttest ja käikudest pidid nad
loobuma, olgu need nii huvitavad kui
tahes.

Ja elati siis pikad päevad põhjalikku
ning huvitavat mänguelu kogu tänava
ulatuses. Tänavast ei piisanudki, siirduti
linna taha metsa ja nõmedele, Stroo-
mile või Kalaranda. Igal pool oli palju
huvitavat näha ja ette võtta. Vahel mu-
dugi kakeldi, kanti päev või teine viha,
kuid lepidi jälle.

Mõnikord aga tüdineti mängudest ja
üksteise seltskonnast ilma eriliste põh-
justeta, kuid nagu ühisel kokkuleppel.
Siis kaoti ükshaaval tänavalt oma hoo-
videsse või siirduti kitsastesse kodudes-
se, kus ebamääraselt nukrutseti ja asja-
tult tegevust otsiti. Mõni otsis sel puhul
üles koguni talvise õpperaamatu ja hak-
kas seda sorima. Juhtus siis sedagi, et
hakati vanemate inimeste töid ning tali-
tusi tegema: poisid leidsid, et oleks va-
ja kuuris puid lõhkuda, kuna tüdrukud
enamasti tubade koristamise või riista-
depesemise käsile võtsid. Kuid enne kõi-
ke tunti nälga ja asuti sööma. Mängu-

hoos võidi mõnikord päevad otsa söö-
mata olla, kuid sellastel puhkudel tuli
esimesena söök meele. Neid aegu kut-
suti omavahel igavateks aegadeks,
millal paha oli olla.

Ühel sellasel igaval õhtupoolikul asus
Anna parajasti tuba koristama, ku-
na Rein kärsitult tammus toas edasi-
tagasi, käies kord kapi juures, kord laua
juures. Ta kolistas pahuralt veetrumlit
pliidil ja mängis lauanoaga, ilma et ise-
gi õieti oleks teadnud, mida ta tahab.

Viimaks pahvatas välja, järsult ning
rabadalt:

„Süüa tahaks!“

„Võta kapist leiba!“ oli Anna asja-
lik. „Ja võiraasuke peaks olema sahvris
tassil.“

Rein kolistas jälle kapiust, siis kirt-
sutas huuli:

„Midagi sooja tahaks. See kuiv leib,
see tüütab pikapeale ära.“

„Vaata, kus mul asjamees,“ oli Anna
pahane. „Õhtul tuleb ema koju, üks siis
saa. Kust mina sulle nüüd sooja sööki
võtan?“

Rein tegi jälle paar tiiru söögikapi ja
pliidi vahel, siis andis head nõu:

„Teeme ise, teeme ise sooja sööki.
Küpsetame paar kildu liha, soojendame
kartuleid — palju meile siis vaja? Tuld
ei maksagi alla teha, teeme priimusel.
Ma oskan küll priimust käima panna.“

Anna katkestas toapühkimise ja jäi
kuulatama. Asi näis huvitavana, maksis
katsuda.

„Ei noh, küll me priimuse põlema
saame,“ arvas ta omalt poolt. „Ja liha
olen ma ennegi küpsetanud, olen suppi-
gi keetnud ja muud sööki teinud.“

Asi lõppes sellega, et hakati ühel
nõul endile sooja sööki valmistama. An-
na lõikas lihakillud pannile ja hakkas
kartuleid koorima, kuna Rein priimuse
pliidiservale valmis pani. Tahtis para-
jasti piiritust süütekaussi valada, kui
Anna hoiatama ruttas:

„Loksuta enne! Võib-olla on tühi, tu-
leb petrooleumi lisaks valada.“

Rein loksutas priimust — tühi, mõni
piisk loksus sees. Ega sellest ole midagi,
arvati ühiselt, täis petrooleumipudel

on siinsamas kapi kõrval nurgas, tuleb lisaks valada. Rein hakkas õiendama nagu elupõline tulesüütaja. Keeras korgi pealt ära ja valas poole pudeli tulejõudu anumasse, nagu ise mehiselt seletas. Kui Anna tahtis appi tulla, tõrjus ta tüdruku eemale nii kärsitult, et korgita pudel läks ümber ja selle sisu voolas kõik pliidi ette põrandale.

„Vaata, mis sa nüüd tegid!“ pahandas Anna. „Mine eest ära, ma võtan lapi ja kuivatan põranda ära.“

Rein keeras priimuse korgi kõvasti peale, siis silmitses veidi petrooleumiloiku pliidi ees, mis üha laiemale voolas ja juba keset tuba ulatas.

„Ei, pea!“ hoiatas ta Annat. „Kes siis petrooleumi lapiga kuivatab. Tead, mis ema teeb, kui õlitilk maha läheb — pistab põlema. Ja põleb nii ära, et ei jää märga laikugi järele.“

Anna jäi lapp käes seisma — jah, nii ema teeb küll.

„Pista siis tikust tuli otsa!“

Rein võttis pliidiservalt tikud, kükitas maha ja hakkas petrooleumiloiku süütama. Esimene tikk kustus, aga teine tikk süütas loigu ääre kahvatu leegiga, mis algul aralt edasi nihkus, siis aga õhku laienes ja tõusis.

„Mis ma ütlesin!“ hõikas Rein. „Ema teeb alati nii. Varsti...“

Rein ei jõudnud oma sõnu lõpetada, kui käis tume plahvatus, leek haaras äkki kogu loigu ja tõusis lakke.

„Oih!“ hiljatas Anna, kuna Rein tarretus sambaks.

„Tulikahju! Vett, vett!“ hõikas Anna.

Toobitais vett lendas põrandale, leek aina laienes ja tõusis.

„Nüüd läheb kogu maja, nüüd läheb kogu maja...“ nuttis Anna. „Läheme kutsuma Reineti omad appi! Viska veel vett, viska vett!“

Nüüd ärkas tarretusest ka Rein. Tal tuli tumedalt meele koolis õpitud tarkus, et õlised veega kustutada ei saa, peab katsuma lämmatada liivaga või vanade riietega.

„Veega siin ei saa!“ hüüdis ta Annale vastu. „Mine õue, too liiva, ma katsun põrandariietega leeki surnuks lüüa.“

Anna jooksis õue, Rein hakkas põrandariietega tuld taguma, kuid seda suuremaks leek paisus. Ja kui Anna ukse avas, limpsas leek seinu ... õnn veel,

et kardinatesse ei ulatunud. Juba tundus taas kuumust ja peent nõge hakkas laest alla sadama.

„Viimati läheb tõepoolest kogu maja...“ kohkus Rein ja otsustas kohe ruttu: „Peab lämmatama, peab lämmatama...“

Palavikulise kiirusega hakkas ta siia ja sinna petrooleumiloigule peale suruma põrandariideid ja märgi pühkme-kaltse. Anna tuli tuppa, mõlemad pihud liiva täis.

„Mis ma liivaga teen?“

„Viska sinna, viska tulle!“

Anna poetas oma liivapihutäied tulle, kuid sellest ei olnud vähematki abi, leek lõomas endiselt. Palju enam jõudis Rein oma kaltsudega — kuhu kaltsu peale surus, seal tuli lämbus. Kui aga riide kohalt ära võttis ja teist kohta tahtis matta, lõi leek endises kohas jälle elama.

„Nii ei saa,“ leiutas Rein viimaks, „peab kogu selle loigu riietega katma. Too eeskojast isa vana palitu, jookse kuuri, too sealt vanu kotte.“

Hakati ühel nõul sooja sööki valmistama

Anna tuli tuppa, pihud liiva täis

Nii mõlemad sooja söögi tahtjad aseldasid tuld kustutada, hirm silmis ja higi laubal. Ja mõne aja järele läkski neil korda leeki surmata. Veel kaua pärast tule kustumist tampisid nad jalgadega mahalaoatatud riideid nagu kartes, et salalik leek veel kusagilt välja lööb.

Siis istusid mõlemad väsinult toolile ja tundsid alles nüüd, kuidas nad üle kogu keha värisesid nii et hambad lõgisesid suus.

„Oh Jumal küll,“ ohkas Anna, „mis meist siis oleks saanud, kui kogu maja oleks põlema läinud!“

„See oli jumala õnn, et mul meelega tuli nende riidetega hakata. Veega oli ei kustutada. Vesi annab õlitulele hoogu juure.“

„Missugune tuba on, Rein!“ Kõik petrooleumivingu täis... ja nõge sajab laest alla nagu musta lund.“

Nüüd avati mõlemalt poolt aknad, et tuul õlivingu välja viiks, ja otsustati kiiresti hakata tuba korda seadma, et enne kõik korras oleks kui isa ja ema koju tulevad.

Kõigepealt pandi priimus ära — sooja sööki ei ihaldanud nüüd kumbki enam. Siis viidi isa palitu eeskotta tagasi ja hakkati korraldama põrandariideid, kusjuures iga riidetükki hoolega silmitseti, kas seal tulemärke juures ei ole. Mõnel vanemal riidetükil lõigati põle-

mismärkidega tükid lihtsalt küljest ära, teistel püüti pruunikskõrbenud kohad veega endiseks pesta. Riitel ei olnud suuremat viga, ainult ühe põrandariide küljest tuli poole meetri pikkune tükk ära lõigata ja hoovi prügikasti viia.

„See ei tähenda midagi,“ lohutas Anna Reinu, kes lühemaks lõigatud põrandariide juures nõutult kukalt sügas. „See on vana riidetükk, ema ei tunnegi, et siit otsast on jupike maha võetud. Ma sean ta nii paigale, et ema ei märkagi. Vaata, selle otsa panen seinast veidi eemale, siis ulatub kapi ette nagu enegi.“

Kui kõik riided olid põlenud kohalt kõrvaldatud, märgati kohkudes, et kõige rohkem oli kannatanud põrand. Kogu petrooleumiloigu ulatuses oli tuli põranda mustaks kõrvetanud, ühes kohas rohkem, teises veidi vähem. Igatahes nii palju, et seda kuidagi varjata ei saaks.

„Aga mis põrandaga saab?“ jäid mõlemad nõutult seisma.

Anna katsus märja lapiga põlenud kohti valgeks pesta, Rein kraapis lauanoaga — midagi ei aidanud.

„Kas tead,“ leidis Rein viimaks hea nõu, „ma toon kuurist isa hõövli ja hõoveldan põlenud kohad üle, siis ei jää märkigi järele.“

Kohe jooksis Rein kuuri ja tuli sealt tagasi haamri ning hõövliga. Enne tagus haamriga kõik väljakulunud naela-pead sisse — selle oli ta isa käest ehituste juures ära õppinud —, siis pani hõövli tööle. Tsiuh ja tsauh lendasid laastud nii, et oksad aina praksusid — saaks aga enne vanemate tulekut tööga valmis! Paar korda lõikas hõövel hästi, siis läks raud nüriks, kuna kuivad oksatüükad nagu täkkisid hõövliraua hambaid täis. Rein koputas rauda kord sügavamale, kord laskis tagasi, kuid sellest oli vähe abi.

„Liivane on,“ leidis ta viimaks, „põrand on liivane, nürrib raua ära. Võta lapp ja tõmba see koht üle. Ma toon kuurist teise hõövli.“

Ühel nõul nad pühkisid liiva ära, hõoveldasid ja koristasid laaste kuni oli lõpuks kaotatud viimne tulejalg.

Kuid samas tabas töötajaid uus üllatus: hõoveldatud põrandaosa oli nüüd liig valge, oli palju valgem kui

muu põrand ja paistis kohe silma, sea põrandariideid kuidas tahes.

„Ei see ema silma eest varjule jää,“ arvas Anna. „Nii kui ta siin pliidi ees veidi liikuma ja talitama hakkab, kohe märkab.“

„Teeme siis mustemaks!“

„Aga kuidas?“

„Tead, toome aiast mulda ja hõõrume mullaga üle. Küll sa näed, siis ei ole tundagi, et hõõveldatud on.“

Jälle asuti suures üksmeeles tööle. Anna tõi aiast põlletäie mulda ja puistas selle maha. Siis heideti põlvili ja hõõruti mullaga nii, et pihupesad hakkasid kipitama.

„Läheb, juba läheb!“ hüüdis Rein rõõmsalt. „Näed, juba niisama hall nagu muu põrandki.“

Ja unustati töö juures soe söök ning tühi kõht, millest kogu see õnnetus alguse sai. Kui hõõveldatud põrand juba küllalt halliks oli nühitud, nii et seda muust põrandast enam eraldada ei võidud, pühiti muld uuesti kokku ja viidi välja. Põrandariided seati paigale, tuba tuulutati ja nõgi pühiti kummutilt maha. Aegsasti enne vanemate tulekut saadi kõigea valmis.

Istuti siis ärevas ootuses laua taha — kas märgatakse või ei? Ei märgatud. Ema tuli koju, hakkas pliidi ees talitama, saatis Reinu puukuuri ja Anna poodi. Kõik läks hästi: põrand oli nii halliks hõõrutud, et ema silm seda ei näinud ja Anna oli lühemaks lõigatud põrandariide nii osavasti kohale asetanud, et sedagi ei märgatud. Ainult isa krimputas tuppa astudes veidi nina ja lausus:

„Mis te seal pliidi juures kõrvetate? Tuba imelikku haisu täis.“

Reinul ja Annal jäi seda kuuldes süda seisma. Rohkem isa asjast ei kõnele- nud, võttis taskust ajalehe ja hakkas lugema.

Nii möödus kogu nädal. Vanemad ei

„Kuulge, tulge siia! Mis te selle põrandaga olete teinud?“ nõudis isa.

Lapsed hoidusid nurka ... süda kippus seisma jääma. Välja tuli, välja tuli ometi! Vaat, seda nad ei mõistnud ette aimata.

Ei aidanud midagi — sõna sõnalt, lause lauselt nõuti lastelt välja kõik, kuidas nad olid hakanud tuld tegema, kuidas õlipudel oli ümber läinud, kuidas nad olid õli süüdanud ja kustutanud ja pärast jäljed kaotanud.

„Mis te põrandaga olete teinud?“

Kuid vanemad ei olnudki kurjad.

„Mis häda teil seda priimust oli süüdata?“ nõudis isa.

„Meie Nooruse“ eelmistes numbrites ilmunud „Tehniliste vigurite“ kohta on tulnud noortelt tehnikutelt rõõmustavalt palju järelepärimisi ja uusi küsimusi.

Kõigile järelepärimistele vastasime seekord kirjalikult: suvekuudel meie ajakiri ei ilmu ja

noored ei oleks mällanud oodata sügiseni. Edaspidi vastame aga ajakirja veergudel.

Uute küsimuste ja ülesannete lahendusi, kui need üldsusele on huvitavad, toome kohe.

Nii leiata selleski numbris ühe noore tehnika küsimuse lahenduse.

Isesüttiv elektrilamp

Aprillikuu numbriga ühesandes „Emale abiks“ monteerisime kodus leiduvasse pimedasse ruumi (toake, sahv, panipaik või kapp) elektervalgustuse, mis süttib ukse avamisel ja kustub selle sulgemisel.

Küsimaja, noor tehnik, aga soovib monteerida ruumi elektervalgustuse, mis süttiks siis, kui meie seestpoolt ukse suleme haagiga või riiviga. Sellaselt monteeritud elektervalgustus sobiks väga hästi näiteks käimlasse, talli, kanalasse, aita jne.

Selleks tööks vajame el.-taskulambipatareid (joonisel P), el.-pirni pesaga (mille isehitamist vaata aprillikuu numbrist), ja mõned meetrid kella-traati.

Töö skeemi vaatame juuresolevalt jooniselt, mis kujutab valgustatava ruumi avatud ust seestpoolt.

„Olete mul husarid küll,“ ütles isa tõsiselt. „Suured jõnglased juba, aga tule ja vee eest peab teid veel hoidma. Jumala õnn, et te aknaid ei avanud ja märkasite riietega kustutama hakata. Vesi ei tee õlile midagi. Aga see lugu peaks teil nüüd meeles seisma surmatunnini.“

„Seisab, isa,“ pomisesid lapsed, tundes headmeelt sellest, et nii vähesega asi lõppeski.

Joonisest ilmneb, et lülitiks, vooluringi ühendajaks, on ukse haak: kui ruumis olles suleme ukse haagiga (või riiviga), siis süttibki lamp.

Raskus seisab selles, kuidas tuua juhtme liikuvale uksele. Häda korral võime viia juhtme uksele hästi painduvast pikemast traadist, mis ei murdu ukse liikumisel. Tavaliselt aga tehakse selleks uksele veel erilüliti.

Joonisel näeme neid 3 tükki: A ja B — kaks vaskplekiriba, kinnitatud naeltega, E ja F — kas vedrut ning C ja D (klots C on kaetud vaskplekiribaga, klotsil D on vedru).

Kui sulgeda uks, siis vedru B langeb vedrule A (samuti teise lüliti juures F rõhub vedrut E) või klots C lükkab klotsil D asuvat vedru ja kõik need lülitid annavad ühenduse haaki (või riivi) ja viimase sulgemisel (obadusse) ongi vooluahel terve ja lamp süttib.

Nendest kolmest lülitist võite ehitada endale missuguse soovite. A—B lüliti juhtmed (osaliselt) on joonisel näidatud ringikestega, E—F lülitil ristikesega ja C—D-l punktiirjoonega.

Neljas ja peagu kõige parem ja soovitatavam moodus, kuidas viia voolu liikuvale uksele, on ukse hingede kaudu. Joonisel on juhtmed näidatud lainelise joonega (vii juhtme ots piidas olevasse hingesse ja siis edasi uksest olevast hingest haaki!).

Selle mooduse juures pole tarvis karta, et ühendus rooste tõttu katkeks: ukse raskus hoiab liikumisega alati hingede vahekohad haljad ja ühendus on meile kindlasti tagatud.

Et meie seadeldis korralikult töötaks, on tarvis üks nii seada (midagi vahele!), et ta haaki või riivi panemine oleks veidi raske (mitte logisevalt vaba): see tagab hea ühenduse haagi ja obaduse vahel.

Üldisi juhendeid:

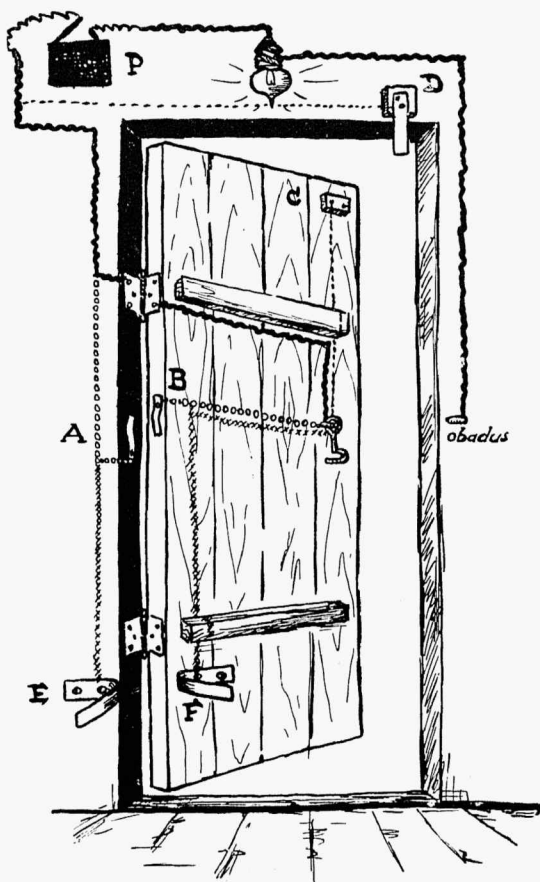
Lülitit (s. o. haaki või riivi) tuleb aegajalt haljastada, puhastada roostest. Samuti tuleb kontrollida ühendust vedrude A ja B, E ja F või C ja D juures.

Eelarve:

Patarei	30 senti
elektripirn	15 senti
5—6 m k-traati	15 senti
muu	5 senti

Kokku 65 senti

Lambipesad ostes — 15 senti ja paremad (bakeliidist) — 35 senti. Kuidas valmistada ise lambi alust ja pesa, seda vaata „Meie Nooruse“ aprillikuu numbrist.

Aristide Briand – maailmarahu eestvõitleja

Motto: Rahu püsib eelkõige sellega, et teda kogu hingest soovetakse.

Erasmus Rotterdamist.

Kes mu noortest lugejatest võtab kätte meie igapäevaseima vaimutoidu, ajalehe, leiab kohe esimestelt lehekülgedelt sageli tollipikkuste tähtedega pealkirju, mis püüavad ennustada kas sõda või rahu, nõnda kuidas rahvusvaheline seisukord näib parajasti lubavat. Süvenedes kirjutuste sisusse loeme sealt, mida üks või teine riigimees on väljendanud oma maa kaitsevõimsuse tõstmise kohta, sest kuigi ei teata — või ei taheta nimetada — kallaletungijate nimesid, elavad olevikus peagu kõik riigid kartuses. Eks kinnita seda teated relvastuse tugevdamisest, uute pommilennukite ehitamisest, vastsete lahingulaevade vettelaskmisest. Ja teisel jutustavad telegrammid hävitusest, mida moodsad tapamasinad on sooritanud Hispaanias, Hiinas, Albaanias. Kui palju tugevaid, elujõu-

lisi mehi on langenud lahingutes tänavugi, kui palju on hukkunud naised ja väetud lapsid kaitsetute linnade pommitamisel. Valus värin läbib inimeste südameid: kas ei leidu siis kedagi, kes paneks piiri õelustegudele? Võib-olla oleme siiski kõik ka ise osaliselt selles süüdi. „Oleks maailmas kaks protsenti inimsoost veendunud sõjavastased, poleks sõdu!“ väidab kuulus matemaatik ja füüsik Albert Einstein.

Käesoleval suvel möödus 25 aastat päevast, mil puhkes tohutuid ohvreid nõudnud rahvusvaheline katastroof — Maailmasõda.

Sel puhul olgu käesolevad read pühendatud mehe mälestusele, kes võitles, võitis ja langes ühes rahuaatega. Tean küll, et olevikus on teisi suurmehi, kes nõuavad endale kiitvat hinnangut ajaloolt. Kuid ajaloo karm ja õiglane kohus pole nende kohta veel oma lõppotsust langetanud, kuna on alles selgumata nende külvi vilid. Aristide Briand'i elutöö aga tuli kasuks kõigile rahvastele, vahet tegemata omade ja võõraste vahel.

Ei ole sellest kaua tagasi, kui Euroopas valitses üldine lootus, et on lähenemas päev, mil võib alustada mõõkade tagumisega atradeks ja sundida jäävalt vaikima kahurite suud. Sellest on möödunud vaevalt nii palju, kui on „Meie Nooruse“ lugejate enamikul üldse elupäevi: aastat 12—13. Paljud praegu koolipinke kullutavatest lastest sündisid õnnelikumas maailmas, kus rahvaste palavaim igatsus — igavene rahu — näis täituvat. Veel oli Rahvasteliit kõikvõimas, tema juhtide ainsast käeliigutusest piisas, et lämmatada sõdu juba eos. Igal sügisel kogunesid rohkem kui poolesaja riigi välisministrid Genfi, kus läbirääkimiste varal lahendati kõik teineteisse putuvaid küsimusi ja jõuti tülidegi puhul erapooletute vahendusel mõlemaid pooli rahuldavale kokkuleppele. Suurem osa välisministrite isikuid vaheldus, üks, kes alati tuli, oli Prantsuse põline välisminister Briand.

Tema algatusel kogunesid a. 1926 loodusekauni Lago Maggiore kaldal asetsevasse Locarno linnakesse maailmasõja võitjate ja võidetute — Prantsusmaa, Suur-Britannia, Belgia, Poola, Tšehhoslovakkia ja Saksamaa — esindajad ühise nõupidamislaua taha, sõlmides lepingu, milles nad kindlalt töötasid, et nimetatud riikide vahel ei tarvitata huvide lahkuminekuete puhul vägivalda. Rahvahulgad Locarnos kui ka mujal Euroopas võtsid selle teate vastu hõiskavate rõõmuavaldustega. Lepingu pidulik allakirjutamisel ütles Briand: „Tõendasime oma rahutahet oma allkirjadega. Palju kuid võitlesid meie rahvad rindel vihaselt teineteisega, jättes sageli sinna koos verega oma parimaid jõude. Locarno leping omab ainult siis väärtuse, kui ta alatiseks ära hoiab säärased tapatalgud, luues olukorra, kus emade otsaesiseid enam ei kata leinaloorid, kus ei hävitata ega rüüstata meie linnu ning külasid, kus ei laastata meie mehi...“ Millele Saksa välisminister Stresemann vastas: „Maailmasõja vapustustest tuleb tõsiasi, et meid seob saatusevõndlus. Seepärast ei tohi me elada tülis või vaenus, vaid peame ulatama üksteisele käed sõbralikuks koostööks.“

1926. a. novembris annetati Briandile, Stresemannile ja inglasele Austen Chamberlainile ühiste teenete eest Locarno kokkuleppe saavutamisel Nobeli rahuauhinnad. Kogu maailm tõmbas kergendatult hinge, kui paar aastat hiljem sõlmiti Briandi energilisel koostööl Pariisis n.-n. Kellogi pakt, milles peaaegu kõik riigid mõistavad hukka sõja kasutamise rahvusvaheliste konfliktide lahendamiseks, tunnistas, et kõikide nende vahel tekkida võivate lahkuminekuete ja tülide lahendust tuleb otsida ainult rahuliste abinõudega.

Mis julgustas Briandi tema töös, millele juba tol ajal leidis vastaseid nende hulgas, kes lootsid sõjast endile või oma maadele kasu?

Ise põlvnedes lihtrahva seast, tõust, kelle eesiad olid talupojad ja madrused, tundis Briand

hästi kõiki neid raskeid katsumisi, mida sõjad veeretaksid laiale rahvahulkade õlgadele. Pidevalt jälgis ta riigimehena sügavaima huviga tööinimeste arvamisi, mis kinnitasid teda tema usus maailmarahu vajadusesse. Nii kirjutas talle Locarno lepingu sõlmimise järele keegi töölinnainaine: „Lubage mul kui perekonnaemal Teid õnnitella! Viimaks ometi võin vaadata oma laste tulevikule kartuseteta!“ Briandi enda ütlusel liigutanud see kiri teda kõige rohkem.

Kord pöördus tema poole rahvusvaheline rindemeeste saatkond. Sinna kuulusid noored inimesed, kes kõik olid invaliidid. Nende nimel kõneles pime austrialane, keda talutas ta naine. Nõnda sõnas see elutute silmadega, kätetu, vaevu liikuvate jalgadega inimvrakk: „Härra Briand, ärge laske end takistada oma töös. Meid on maailmas viis miljonit invaliidi. Nende nimel tulen Teie juure mina, kätetu, pime inimese vare, kes omab õigust Teile lausuda: jatkake oma tööd! Jatkake seda! Meie südamed on Teiega!“

Võib-olla seisis Briandi silme ees see pilt, kui ta lausub kord Triumfi kaare ees peetaval paraadil, vaadates möödamarssivaid sõdureid: „Jah, nad on toredad poisid, kuid just see kinnitab mu otsust: teha kõik, mis võimalik, et neid iialgi enam ei saadetaks lahinguväljadele.“

Briand armastas lapsi ja nägi nende õiges kasvatuses rahu panti:

„Päeval, mil lapsi juhatatakse armastuses rahu vastu, mil neid õpetatakse hindama ka teisi rahvaid ja otsima enam seda, mis inimesi ühendab, kui seda, mis neid lahutab, sel päeval ei vaja ma mingeid kindlustusi, siis valitseb rahu ise rahvaste vahel.“

Kõneldes Rahvasteliidus 11. sept. 1930. a. hüüdis ta kirglikult: „Niikaua kuni mina elan, ei tule sõda!“ Kahjuks varises suur rahuvõitleja märtsis 1932. aastal juba enneaegselt hauda, jättes pooleli oma elutöö. Veel ei olnud alanud rahvusvaheline desarmeerimiskonverents, mis pidi vabatahtlikult piirama riikide relvastust. Teame, et ilma Briand'ita see konverents hiljem nurjus...

Hetkel on Briandi aated unustatud, kuid me ei saa loobuda uskumast, et inimkond kord nii või teisiti jõuab selle kauge, särava sihini, mille püstitas Briand: „Inimlik tahe peab tegema sõjad võimatuks!“

Kuidas saame meie selleks kaasa aidata? Briand on ise annud vastuse: „Iga väike samm rahu suunas tähendab juba suurt saavutust rahvastele. Olgugi see samm väga väike, kui ainult tahetakse seda homme korrata ja ülehõmme veel kord ja nii edasi igal päeval oma elus.“

Näen sellast väikest sammu rahu kasuks ka meie organiseeritud noorte, eriti Noorte Punase Risti, töös, tema kirjavahetuses kogu maailma lastega, üldse tema ligimesearmastuse vaimus.

Rex.

Taevaskoda

Hommikune päike, jaamaülem, paar-kolm suvitajat ja minu silmapaar saadame viimasele vagunile maaltud punast ketast pilkudega kuni see kaob tolmu.

Siis läheb jaamaülem, kaovad suvitajad, päike jätkab liikumist laotuses ja mina istun rohelisele pingile. Kõik oleme jällegi olendid ja nähtused omaette.

Mets ulatub kohe jaama taha, sirgetüveline noor männik. Kanarbik on niiske ja vankritee üsna porine. Öösel on sadanud ränka vihma.

Ebaharilik vaikus silmitseb põlde ja mõningaid maju selle veerel. Kõrvadele harjumatu, helitu soojus süvendab võrastustunnet.

Mida sa õige otsid siit?

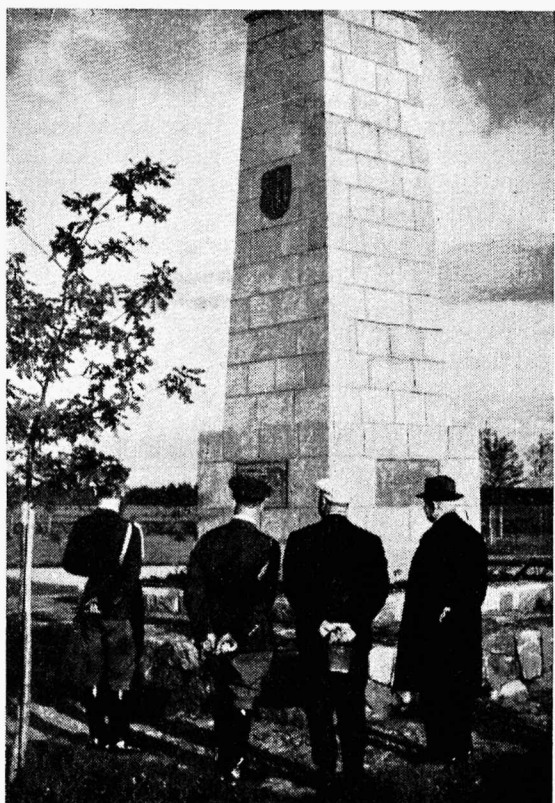
Kas sobib vastus, õigemini, kas tohib vastata: — Taevaskoda!

Mujal ärataks see imestust ja halvemal juhul kaastunnetki.

Siin aga mitte!

Keegi ei ootagi teilt midagi muud, kui tassite turjal kotti või käe otsas kohvrit ning pärite õiget teed Taevaskotta.

Ja teile juhataksingi Tartumaa murakus, kuipalju tuleb jätta metsa vasakule, kuipalju paremale käele enne kui pöörate niisuguse-ja-niisuguse puuriida juurest päris „Taevariiki“.

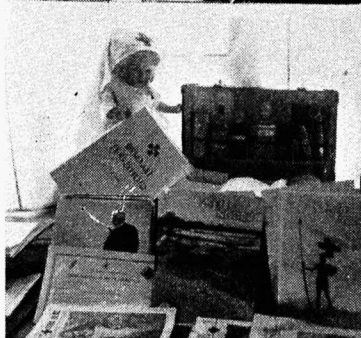
Vabariigi President K. Pääts vaatleb tema sünnikoha tähistamiseks püstitatud mälestusmärki Tahkurannas

Seletaja kõrval seisva pruuni koera pilk tuletab teile meele üht vajalist eset, see on matkakeppi.

Lõigake see teeveersest lepikust ja tarvitage seda enda kaitseks.

Vahepeal talitatakse kerge udulooriga nõnda, et saab sellest tuhandesilmaliselt sätendav kaste.

Kuhu te ka ei vaataks, ikka vilguks teile vastu maailma puhtaim ja tulivärskeim veetilk.

Käesoleval suvel toimus Tartu Soome-Eesti koolikongress, millest võttis osa üle tuhande koolitegelase mõlemalt poolt soome lahte. Kongressi puhul oli avatud ka koolinäitus. Näituse külastajate erilist huvi pälvis Noorte Punase Risti nurk omapäraste eksponaatidega.

Ja teie esivanemate tarkus pomiseks rahulikult, et tuleb päikest, tuleb ilusat ilma!

Ei oleks ka ime, kui nüüd ülevas meeleolus nimetaksite kaske ilusaimaks puuks looduses, lõokest kauneimaks linnuks laotuses ja Taevaskoja teed ainulaadseks imeks.

Ma ei tea, kes on nende metsade omanik, kelle omanduse ilu ma ahmisin häbitu varga kombel kahe silmaga. Kui teete seda teiegi järgmisel suvel enne põldude vahele jõudmist, siis on maailm rikkam ühe rõõmsa südame võrra.

Üks rõõmus hulkur on alati seda väärt, et loodus näitab talle, kui vähe hoolib korralik vesi näiteks energiakulust. Enne pilvedesse tõusmist sama vesi jälgib maapinnal jõekallaste tuhandeid otstarbetuid nõkse ja lobiseb mõnusalt kõigis kärestikes.

Ka Ahja jões on ta pillav iseloom kõigile selge. Seda väärrib sügav ja heas tujus loodud org tingimusteta.

Peate ronima hulk trepiastmeid alla pansoni „Malepartus'e“ juurest. Need algavad üsna kaldarindelt ja kaovad esialgu silmist kõrgete kuusehiiglaste varju.

Kuigi ilm on kuum, on varjuline mets oru põhjas rahustavalt jahe. Paljud teerajad juhivad hulkuja jõeni ja ikka jälle veendumuseni ümbruse ilust.

Kui ma peaksin loetlema kõiki neid elemente, millest koosneb Taevaskoja ilu, nagu jõge, kärestikku, purdeid, metsi ja sinikamarjakünkaid, siis te võiksite mulle kirjeldada kohti, kus täieliselt puuduksid tähendatud mõisted, kuigi ilu tervis selle all ei kannataks põrmugi.

Seepärast vaatleme, õigemini imeme endasse, kõike.

Soe tuul sasib pehmelt juustes, kui imestate kaldajärsakuid ja vee vaeva nende kaevamisel. Imestate juurte viisadust, kus selge imega hoitakse puid purunevatel, allavarisevatel kõrgustel.

Grupp naisi vadistab lastega madalas jõekäärus. Trikoos tütarlaps pikutab lamedal kivil keset kärestikku. Roheliste kuuskede latvades pillerkaaritab päike ja levitab vaigu lõhna hingamiseks kõigile.

Niisuguses ümbruses ujuda laiskelaja kombel allavoolu on suurepärase löbu.

Üsna vaikselt settivad siis põhja kõik mustanäolised mõttekesed, igapäevasuse tuimus, ja jääb üksi liikumise mõnu karastavas vees.

See tunne aitab teid kaldal kilukarpi pussiga avada. Hiljem pikutamisel näitab ta okste vahelt siniseid taevalõikeid ja kustutab teis meelte tegevuse.

Kasvate kokku muruga ja olete samal ajal sügavas kuusiku kohinas.

Imelik küll! Sõjad ja piiride tülid on kusagil kaugel. Siin nagu polekski neil ruumi.

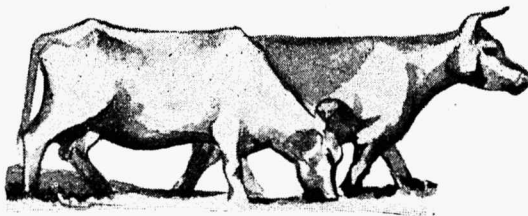
Kahe liblika lend päikeses ja jõe vulin kahisevate kõrkjatega täidavad ääreni sinise maailma.

Kauge väepealik Joosua võinuks küll sel päeval päikeserattale peale käratada, et seisku see paigal Taevaskoja kohal.

Aga ei seisnud. Vajus punasena metsade taha ja jäigi vist sinna vajuma.

Jälgisin edukalt päikese eeskuju värsketel heintel, kuhu ulatus magavate veiste nohin.

N-West

Hõimud Latvija liivarannal

Igasügisestel hõimupühadel oleme koolides korraldatud aktustel kuulnud jutustatavat meie liivi suguvendadest. Teame seda endist võimsat hõimu olevat kokku sulanud vaid poolteise tuhande hingeliseks rahvakillukeseks, mis on sajandite kestes pidanud järjest loovutama oma pärismaad hakkajamaile naabreite, kuni endale jäi elamisruumiks ainult kitsas ribake Kuramaa põhjarannikust Domesnäsi ümbruses. Oleme muidugi ka kuulnud, et liivi rahvast ähvardab kadu, väljasuremine. Võib-olla on veel räägitud, et see olekski liivlasile endile parem, kuna neid on ju nii vähe ja nende rahvuslik isolemine on vaevaline. Ometi on lugu nõnda, et ka kõige pisem rahvas iialgi ei taha lakata olemast. „Kõik inimesed ja rahvad tahavad elada, kui neid ainult lastaks elada!“ ütleb sügavmõtteliselt suur Liivi sõber dr. Oskar Loorits.

Meid, kes me elame iseseisvas Eestis, tohiks huvitada, et ka meie vähem õnneliku vennasrahva suus liigub ikka veel kuldne muinasjutt liivi muistsest vabadusest ja vägevusest, kuigi sellest üksikasjalisemalt palju ei mäletata. Seevastu oleme meie ajalootundides jälginud sugurahva masendavat saatust varajasemas minevikus. Kui küsime, mis on toonud liivi rahvale hukatuse, leidub vaevalt teist vastust, kui et liigne usaldus teesklevate sõprade vastu. „Meie ajaloo kõige traagilisemaks kujuks on Kaupo, liivlaste suuremeelne vanem. Tema ja ta rahva saatust paneb meid tarretuma nüüdki veel sajandite järele ja püsib igavesti mõjuva hoiatusena, kuidas me mitte ei tohi toimida. Milles seisab siis Kaupo traagika? — Selles, et ta usaldas sõprust simuleerivaid varisere ja sõlmis nendega liidulepingu, et päästa oma rahvast. Mitte Kaupo polnud äraandja, vaid teda ennast anti ära...“ (Dr. O. Loorits.)

Pärast võraste poolt sunnitud orjaööd on eesti-liivi minevikuloos teisigi ühiseid jooni. Nii toimus mõlema hõimu rahvuslik ärkamine peagu üheaegselt. Liivis õhutas seda meilgi hästi tuntud õpetlane Wiedemann, Kreuzwaldi ja Koidula isiklik sõber, kes esimesena uuris liivi keelt. Tähtsaks rahvustunnet äratavaks sündmuseks oli esimese liivikeelse raamatu ilmumine a. 1863, milleks oli Matteuse evangeelium tulihingelise patrioodi, külakoolmeistri Polmanni, tolkes, kes rahvameelse tegevuse eest saadeti Süda-Venemaal, kus ta surigi. Sel ajal õpetati liivi koolides liivi emakeelt ja Ire merekoolist sihtisid välja laia maailma kaptenid ja tüürimehed, kes purjetasid kõigi ilmakaarte vetel iseteadlikult liivlaste nime all.

Ränga tagasilöögi andis liivlusele maailmasõda. Enne seda oli liivi rannik just parajasti puhkemas õitsvale järjele: kalandus tõi rohkete tulu, majanduslik jõukus tõusis hoogsalt, sellega seoses kiiresti ka elanike arv, külad ehitati nägusaid elamuid, randlased soetasid mootorpaate — puhkev sõda aga tõi kaasa laastava hävingu. Kogu liivi rahvast sai sõjapõgenik,

nagu äsja nägime seda Kataloonias. Liivlasi pilluti laiali mööda Venemaad, kust segaste aegade tõttu paljud ei pääsnudki enam tagasi. Nende külad muudeti saksa vägede poolt varemeiks, läinud sugupõlvede higi ja vaev raisati võraste poolt. Kojutulijad pidid algama uuesti ülesehitamist, tihti paljaste kätega. Pealegi vähendas maailmasõda rahvaarvu poole võrra. Kuid rahu saabudes ajas liivi visadus end uuesti sirgu — ja veel mõeldakse elada sel 50 kilomeetri pikkusel ja 5 km laiusel rannaribal liivlastena.

Liivi rahvusliku värvide on sinine-valge-roheline. Esimene tähendab liivi randa uhtuvat sinimerd, teine liivaseljandike vaelevust, kolmas aga mihavaid männimetsi. Meri ja metsad lahutavad liivi ranniku külasid muust maailmast, merel ja metsas elab liivlane ning võidab neilt püsiva tööga eluüldpidamist.

Selle laanetaguse ja merest piiratud omaette elamise teeneks on, et liivi rahvas on kuni meie ajani säilitanud oma väärtuslikud varandused: keele, rahvaluule ja -kombed. Liivlaste, vähemasti vanema põlve, ellusuhtumine on kohati looduslapselikult lihtne. Iga nähtuse kohta on neil varuks ehtne ja omapärane seletus. Kui vehklevad virmalised, siis tuleb see sellest, et maakera telge taguvad sepapannud pannud püüdnud põlema. Vikerkaar tähendab liivlaste taevaema vööd. Kui sajab väga palju lund, on taevataat läinud külla ja lapsed üksi hullavad ning mängivad kodus ega tea oma aruga, mida teevad — paiskavad kõik lume ümber.

Nooremate liivlaste vaated on muidugi teissugused. Nad on vahetus ühenduses tänapäeva kultuurieluga. Juba loetakse liivi rannikul harduses liivikeelseid raamatuid, lauldakse liivi koorilaule, mängitakse liivi näidendeid, tegutseb liivi selts ja on korraldatud isegi laulupidu. Hiljuti avati suure pidulikkusega liivi rahvamaja. Tänuemele tähistamiseks oma eesti, aga samuti ka soome ja ungari suguvendade vastu, kes neid selle suure ürituse juures aineliselt ja vaimselt toetasid, müüriti maja vundamenti tükk soome graniiti, eesti paasi ja ungari basalti.

Meie omalt poolt peame võtma liivi rahvuslike püüete toetamist aukohustusena. Selleks on võimalik kaasa aidata noortelgi. Juba ongi eesti lapsed Hõimuklubi kaudu saanud kinke liivi lastele. Kuidas oleks, kui agarad noortepunaseristlased võtaksid oma tegevuskavasse sõprussidemete loomise kõrval kõigi kaugete maade lastega ka sugulussuhete tihendamise liivi noorusega? Kindlasti oleksid liivi lastele Eestist saabuvad portfoolid suurimaks rõõmuüllatuseks, kuna need tõendaksid, et sugulaslapsed pole neid unustanud. Meile aga jääks kaunis teadmine, et oleme teostanud seda, mis harvadele sugupõlvedele õnnelikuks osaks langeb — aidanud kaasa sugurahva endasäilitamisele.

REX.

Kuidas vana Zuonke koolis käies rikkaks sai

Liivi rahvajutt

Zuonke talu vana, seitsmekümne-aastane, peremees läinud kord Dondangeni mõisahärrale renti maksma. Mõõda teed minnes ta hakanud mõtlema, kuidas see võib olla, et temal on kogu eluajal olnud niipalju vaevlemist ja töötamist, aga soolast-leivast on nappus, kuna Dondangeni parun, kes ei tee mitte midagi, võib süüa, mis ta tahab, juua viina ja sõita kutsariga iga päev. Kogu ümbrus kannab talle viimised kopikad kokku ja tal on nii palju raha, et ta ei tea, kuhu seda panna.

Nende mõtetega astunud ta lossi ja maksnud ära rendi. Isand olnud taadi vastu väga lahke ja pakkunud tooli, kuni ta ise kirjutab renditähe. Vana Zuonke mõelnud: nüüd peab küsima isanda käest, kuidas see võib olla. Ta ütelnud: „Palun, ärge pange pahaks, kui ma teie käest üht asja küsin.“ Isand vastu: „No küsi, küsi.“ Zuonke pärima: „Kuidas aulik parunihärra võib nii kergesti elada ja olla nõnda rikas? Mina teen tööd ööd-päevad läbi ja mul on ainult hädapärast soola-leiba süüa.“ Parun läinud näost punaseks ja kostnud: „Mina olen koolitatud, aga sina ei ole,“ ning ajanud vana Zuonke välja.

Vanake läinud koju ja mõelnud endamisi: „Oota, ma lähen ka kooli!“ Lausunud perenaisele: „Pane mulle hommikuks leivakott valmis, tahan minna kooli.“ Perenaine arvanud, et vana teda pilkab. Ent hommikul peremees läinudki. Ainult Kostrõgil olnud kool, kus vana koolmeister õpetanud lastele kirja. Tema juure läinudki vana Zuonke, üteldes: „Ma tuln kooli.“ Koolmeister vastanud: „Vanamees, nüüd on natuke hilja.“

Vana Zuonke läinud koju, tulnud aga teisel hommikul päevatõusul uuesti ja ütelnud: „Nüüd ometi ei

ole hilja.“ Koolmeister sõnanud: „Sõber, on natuke hilja.“ Kolmandal hommikul tulnud taat öösel kella kahe ajal ja mõelnud ise: „Nüüd ometi ei ole vist hilja.“ Kloppinud läve taga, tüdruk avanud ja teatanud koolmeistrile, et vana Zuonke on jälle siin. Koolmeister olnud küll vihane, aga mõelnud, mis teha. Kutsunud taadi tuppa, seletanud: „Sõber, sa oled vanavõitu, seepärast ütlesin sulle, et on liig hilja. Saada parem oma lapsed kooli, sa ise ei jõua enam midagi ära õppida.“

Vana Zuonke läinud koju tagasi. Pimedas põrganud jalg maanteel vastu kõva, ümargust eset. Tema katsunud, mis see on. Olnud niisugune pisike kott. Ta pistnud selle tasku, läinud siis koju ja heitnud magama. Hommikul tõustes vaadanud, mis selles kotis on. Teinud lahti. See olnud raha täis. Nüüd vana Zuonke olnud rõõmus, ütelnud perenaisele: „Vaat, kuidas ma sain koolis käies rikkaks.“

Perenaisel olnud sõsar ja selle mees Dondangeni härral tallmeistriks. Too sõsar tulnud Zuonkele külla. Perenaine kõnelnud sõsarale, sõsar oma mehele, mees härrale, et vana Zuonke on leidnud palju raha. Härra saatnud otsekohe politseiniku kohale vanalt Zuonkelt raha ära võtma. Politseinik küsinud Zuonkelt: „Sa olevat leidnud raha?“ Vana Zuonke vastanud: „Jah.“ — „Kus ja kunas?“ — „Siis, kui ma koolis käisin...“

Politseinik hakanud naerma ja sõitnud Dondangeni tagasi ning rääkinud härrale: „See on pettus, niisugune vana mees — ta on raha leidnud koolipõlves.“ Härra võtnud tallmeistri läbi ja ütelnud: „Ära teinekord enam tule säärase valejutuga!“

Jutustanud Andreks Skadin.

Õhtud on

juba pimedad. Tundub kuidagi eriti mugav üle pika aja jälle õhtul istuda lambivalgel ja nokitseda mõne tubase ülesande kallal. Ka igatsust raamatu järele tekitab tubane lambivalgus — meelsasti loeks midagi... aga mida? Kust leian raamatu, mis oleks huvitav, põnev, õpetlik ja sobiks järeksuve meeleoludega?

Kerge sellise raamatu leidmine igakord ei ole. Ehk teeksite katset „Looduse“ kirjastusel ilmunud raamatuga „923 meetrit meresügavusse“, mille autoriks on ameeriklane W. Beebe. Raamatu pealkiri on huviäratav ja paljutootav, eks? Väärarvamiste kõrvaldamiseks olgu kohe üteldud, et siin pole tegemist seiklusjutuga. Kaugeltki mitte! Iga sõna sellest, mis W. Beebe jutustab, on puhas tõde; autor on teadlane, ta ei paku fantastilisi väljamõeldisi, vaid kirjeldab oma isiklike elamusi.

Kuigi täitsa usutavad, on need elamused siiski nii väga kummalised ja kõigest senikuuldust erinevad, et raamatu sündmustik põnevuselt ületab kõige põnevamad seiklusjutud, sest raamatus kirjeldatud sündmused toimuvad peamiselt vee all, kuid mitte selles laadis nagu Jules Verne'i veealuse laeva „Nautiluse“ tegusid kirjeldavais romaanides. W. Beebe on meresügavusi uuriv teadlane; ta ehitab endale oma uurimuste hõlbustamiseks teraskuuli (n.-n. batüsfääri), mil on purunematust klaasist aknad ja mille sisemusse mahub parajasti kaks meest ühes vajaliste instrumentidega. Selles kuulis laskub W. Beebe ühes oma assistendiga ookeani sügavustesse, kus ta näeb arvutul hulgal olendeid, mida enne teda veel ükski inimene pole näinud.

Kitsasse teraskuuli suletuna, kägaras paljal külmal metallil istudes jäl-

gib W. Beebe ahnelt iga eluavaldust veealuses maailmas, kus pole mingit valgust peale mitmesuguste vee-elanike loomulike valgusallikate. Ning lugeja püüab sama ahnelt iga kirjeldavat sõna, mis püüab meile, õhu ja valgusega harjunud olendeile, selgitada vetesügavustesse peidetud erimaailma muinasjutulist võlu.

Neile noortele, keda huvitavad inimvaimu tehnilised saavutused, olgu mainitud, et W. Beebe oma raamatus annab üksikasjalise kirjelduse ka sellest, kuidas valmis tema batüsfäär. Neile lugejaile, keda huvitavad ajaloolised ja kultuuriloolised tõigad, olgu üteldud, et W. Beebe oma raamatu sissejuhatavas osas annab põhjaliku ülevaate kõigist seniseist vee alla laskumise katseist.

Raamatu sisulist külge täiendab hulk illustatsioone. Neist on enamik nii hu-

Foto Kiisla

Viljandi motiiv

Piibli Raamat/

se on keel
se

Jumala Sõna,

mis

Pühad Jumala Mehed/
kes pühha Waimo läbbi juhhatud/

Wanna Seadusse Ramatusse

Ebrea Keel

Me Seadusse Ramatusse

ja
Kreeka Keel

esite on ülleskirjotanud / nüüd agga hopis/

Jumala armo läbbi, meie

Westi-Wa Keel

Esimest korda

älkepanud, ja mitme sündsa salmiga ärrafelletud.

Esimeneses orjas on

üks õppetus ja maenitus nende heaks, kes Jumala sanna omma hinge
kasuks püüdwad lugeda.

U L L J R N A S /

Trükkis sedda Jakob Joan Adler.

1739. aastal.

Esimese eestikeelse Piibli raamatu tiitelleht, Tallinn 1739.

200 aastat tagasi ilmus eestikeelse Piibli esimene trükk. Seda kirjanduslikku, keeleajaloolist ja trükitehnilist haruldust on säilinud ainult üksikud eksemplarid

vitavad, et juba illustratsioonide pärast üksi maksab raamatuga tutvuda.

Raamatu stiil ja keel on nii kergeti loetav, et see raskusi ei võiks tekitada isegi kümneaastastele.

Igaks juhuks olgu noorema lugejaskonna tähelepanu siiski juhitud ka ühele „kergemale“ raamatule, mis ehk suve lõpu meeleoludega kokku sobib. Selle pealkirjaks on „Viimsed peninukid“ ning autoriks Kustas Raud. Raa-

mat ilmus „Valiku“ kirjastusel. Sisuliselt on sel tõsieluga vähe ühist; see on muinasjutt nagu muinasjutud ikka: täis pentsikuid sündmusi, mida kellelgi ei tarvitse uskuda, kuid mis pakuvad põnevat ajaviidet. See on esimene katse rahva muinasjuttudest tuntud peninuke kasutada tänapäeva muinasjutu telgestena. Oleks huvitav teada, missugusele arvamisele sellest katsest jõuavad tänapäeva noored lugejad.

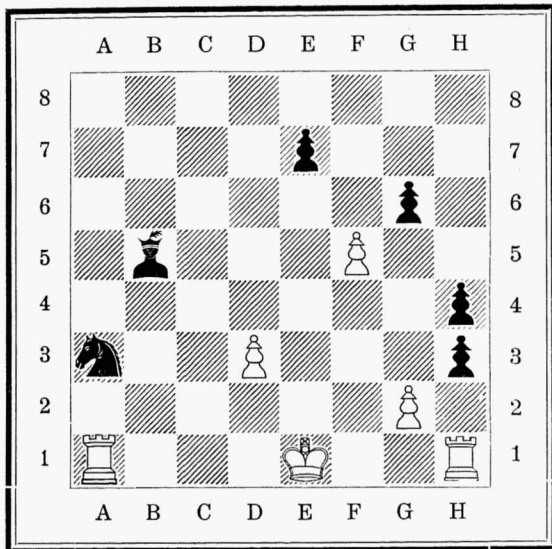
M. Sillaots.

"NUPUVÖTTEID"

Male

Toimetaja A. Burmeister.

Õppige mängima!

Löömine ja vangerdus.

Vangerdus tähistatakse kas 0—0 või 0—0—0.

Algeisus seisavad Va1., Ke1 ja Vh1, vastavalt Va8, Ke8 ja Vh8.

Vangerdada võivad ainult K ja V (ühes värvis!). Vangerdus toimub järgnevalt: Ke1—g1 ja Vh1—f1, vst. Ke8—g8 ja Vh8—f8. Seda nimetatakse lühikeseks vangerduseks ehk 0—0. Pikk vangerdus toimub: Ke1—c1 ja Va1—d1, vst. Ke8—c8 ja Va8—d8, mida tähistatakse 0—0—0. Scovitav on K enne tõsta ja siis V kiiresti üle tõsta — on see ju üks käik! Ainuke võimalus, kus K võib liikuda edasi kaks ruutu. Tarvitatakse K varju viimiseks.

Mis tingimusil võib vangerdada?

1. Kui K ja V vahel ei seisa ühtki vigurit.
2. Kui vastase vigur ei tulista K ja V vahelisi ruute või K-d. Õigem on öelda K ruute. Näit. kui vastane tulistab ruutu a1, b1 või h1, võib vangerdada kummale poole soovid.

3. Kui K ja V pole kumbki liikunud.

Tulistamise mõiste.

Oletame, et must R seisab ruudul a3. Tema tulistamise alused ruudud on: b1, c2, c4 ja b5. Et kuningas vangerdusel tulle või üle tule astuda ei või, siis praegusel juhul võib valge vangerdada 0—0—0. Kas must Ob5 tulistab diagrammil ruutu f1 või e2? Ei! Musta O mõjupiirkond lõpeb ruudul d3, nii et valge võib 0—0 mängida. Puudub d3 ruudul vigur, malend, siis valge 0—0 ei saa.

Löömine.

Lüüakse ainult vastase malendeid. K-sid lüüa ei saa. Lüüakse vastase vigur siis, kui see on tulistatud. Näide: Ob5 (odamees ruudul b5): (lööb) d3 ruudul asuva etturi. Löömine sünnib järgnevalt: tõstetakse Ob5 ruudule d3 ja võetakse ruudul seisev malend ära. Va1:a3 tähendab: võetakse Va1, tõstetakse ruudule a3 ja Ra3 kõrvaldatakse laualt. Ettur lööb vigureid või ettureid teistviisi. Ettur d3 tulistab ruute c4 ja e4. Ta saab ka vastavalt lüüa. Seisab must ettur g6 ruudul, tulistab ta ruute f5 ja h5. Löömine toimub samuti kui vigurid seda tegid.

„En passant“.

Erilöömine, mis tuleb ette ainult etturitega.

Näide: seisuku Eg2 ruudul ja must ettur h4. Valgel etturil g2 on võimalik ruudule g4 hüpata. Nüüd on mustal etturil h4 võimalik lüüa ettur g4: ettur h4 asetatakse ruudule g3 ja võetakse laualt ettur g4.

Asub must ettur f4, siis lööb ta samuti g3. Sama löömine esineb ainult siis, kui ettur on algseisus, kas 2. või 7. real, ja vastase ettur asub 4. või 5. real. Asugu Ee7, f5 ja g6. Must on käigul. Käib must Ee7—e5, siis valgel etturil on kaks valikut löömisel, kas Ef5:e6 en p. või f5:g6. Löömine pole sunduslik. En passant'i löök kaob, kui valge kohe seda õigust ei kasuta ja mõne teise viguriga käib.

Moondumine.

Kui ettur on jõudnud 8. vastavalt 1. reale, siis moondub ta mingisuguseks viguriks (ainult mitte Kl).

Kuningas.

Mainitu on väga õrn vigur. Ainult tema ümber keerleb mäng. Kui tema „kaostatakse“ või „matis-tatakse“, siis mäng on otsustatud. Veel otsustub partii viigiga ja matiga, mida selgitame järgmises numbris.

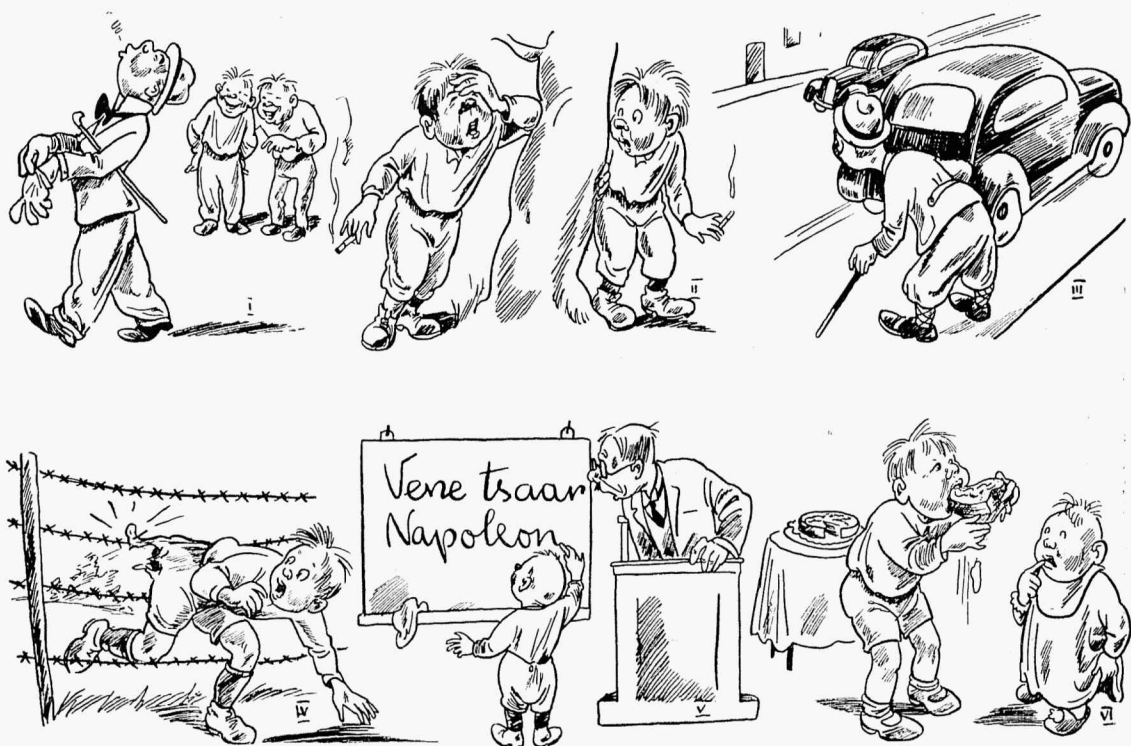
„Kaugused kutsuvad“

ülesanded, mis ilmusid „Meie Nooruse“ kahe elmise numbril „nupuvõtete“ osas, leidsid lugejaskonnas sooja poolehoidu. Lahendeid volas kokku palju ja eksimuste protsent polnud väga kõrge. Raskusi näis tekitanuvat „Kas tunned maad...“ ülesande piltide kuuluvuse määramine. Olgu siin avaldatud selle ülesande õiged vastused:

I. Haapsalu loss — „valge daami“ aken;
II. Viljandi raekoda; III. Petseri klooster;
IV. Kuressaare loss; V. Narva raudteesild;
VI. Tallinna Toompea; VII. Pärnu Rannahotell;
VIII. Pühajärv; IX. Taevaskoda; X. Vaade Tallinnale Kadriorust; XI. „Villa Capriccio“ Narva-Jõesuus.

Preemiade jagamisel võitis sõidu Tallinn-Helsingi ja tagasi Heldur Kiviik (Tallinn), Tallinn-Kärdla ja tagasi — Armand Kopli-vee (Paldiski), Tallinn-Pärnu ja tagasi — Raul Vatsel (Nõmme), Tallinn-Võsu ja tagasi — Kaljo Sepp (Raasiku), riidest seljakoti — Uno Valdre (Nõmme). Õunajooki, mõdu, šokolaadi, biskviite, konserve, kuivikleiba, päevitus-terbeid, kirjablokke ja raamatuid võitis ligi 100 meienooruslast.

Nupuvõtteid (Järg)

Millised üldtuntud vanasõnad ja kõnekäänud sobiksid nende piltide allkirjadeks?

Kunstnik HaVe tõi pildid toimetusse ja ütles, et pangu härrad ise neile allkirjad. Sai siis mõeldud ja higistatud, aga ei tulnud sellest midagi mõistlikku, mis kunstnikku oleks rahuldanud. Palume nüüd teid, meienooruslased: päästke meid hädast ja häbist! Saatke 15. septembriks 6 sobivat vanasõna ja kõnekäänu. Nendele, kelle saadetised nõudlikku joonistajat rahuldavad, anname abi eest mõned ilusad preemiad.

Noortajakiri „MEIE NOORUS“ ilmub 18 numbrit aastas (koolitöö ajal kaks korda kuus).

„Meie Noorus“ maksab tellides aastas 3 krooni, poolaastas 1 kr. 50 s. Üksiknumber 20 senti. Tellimisi võtavad vastu talitus, postiasutused, usaldusmehed koolides ja organisatsioonides ja paremad raamatukauplused.

„Meie Nooruse“ kaasandena ilmub tarviduse järgi „NOORTEJUHTIDE TEATAJA“, mille tellimishind on 50 senti aastas.

Mittetarvitatavaid käsikirju toimetuse ei säilita. Need tagastatakse autoreile ainult vajalise arvu postmarkide lisandamisel.

Toimetuse ja talituse aadress: „Meie Noorus“, Niguliste 12, Tallinn. Tel. 432-73. Posti jooksev arve nr. 88.

Väljaandja: Eesti Punane Rist.

Vastutav toimetaja: Paul Rummo.

Ilmus 24. aug. 1939. a.

„Meie Nooruse“ levitamise hoogtööle!

Kuulutame välja „MEIE NOORUSE“ levitamise hoogtöö ja vajame selleks piiramatul arvul usaldusmehi.

● Palume kõiki aidata kaasa, et peatselt iga tubli eesti noor kuuluks „Meie Nooruse“ sõpruskonda.

● Näidake „Meie Noorust“ sõpradele ja tuttavatele — enamus neist kindlasti sooviks ka omada sellast toredate ajakirja.

● Vähimalt kolmel teie sõprade hulgast küllap võimalduks „Meie Nooruse“ tellimine käesolevaks õppepöolaastaks: Kr. 1.50 üheksa mahuka, huvitava ja pildirikka numbri eest pole tõesti palju. Veenge neid selles ja võtke „Meie Nooruse“ usaldusmehena tellimine vastu.

● Kolmelt tellijalt saate kokku Kr. 4.50. Kr. 4-ja eest ostke käibel olevaid postmarke ja saatke need koos tellijate aadressidega „Meie Nooruse“ talitusele (Niguliste 12, Tallinn). Ülejääk on postikuludeks ja töötasuks.

● Peale töötasu, mis on pisut suurem kui tavaline % sellastel juhtumitel, võimaldub teil võita eriti väärtuslik preemia. Nimelt loosib „Meie Nooruse“ talitus nende usaldusmeeste vahel, kes hiljemalt 1. novembriks s. a. on hankinud vähimalt 3 uut 1939. II poolaasta tellijat, hulk väärtuslikke preemiaid, millest lähemalt järgmisis numbreis.

● Tellijate tähelepanu juhtige sellele, et neil samuti võimaldub saada töötasu ja preemiat, kui nad omakorda hangivad nim. ajaks 3 uut tellijat. Loomulikult võite ise hankida mitu „kolmikut“, suurendades sellega võiduvõimalusi.

Jõudu tööle!

„Meie Nooruse“ talitus.

(Anda tellijaile!)

(Saata talitusele!)

Kviitung.

Tõendan, et olen

„MEIE NOORUSE“ talitusele edasisaatmiseks ajakirja 1939. II poolaasta tellimisraha Kr. 1.50 (üks kroon 50 senti) vastu võtnud.

„.....“ 1939. a.

Kviitung.

Tõendan, et olen

„MEIE NOORUSE“ talitusele edasisaatmiseks ajakirja 1939. II poolaasta tellimisraha Kr. 1.50 (üks kroon 50 senti) vastu võtnud.

„.....“ 1939. a.

Kviitung.

Tõendan, et olen

„MEIE NOORUSE“ talitusele edasisaatmiseks ajakirja 1939. II poolaasta tellimisraha Kr. 1.50 (üks kroon 50 senti) vastu võtnud.

„.....“ 1939. a.

„Meie Nooruse“ talitusele Niguliste 12, Tallinn.

Palun registreerida järgmised „Meie Nooruse“ 1939. II poolaasta tellijad:

1) Nimi:

Address:

2) Nimi:

Address:

3) Nimi:

Address:

Raha, Kr. 4 (neli) postmarkides, lisandan käesolevale.

Usaldusmehe nimi:

Address:

„.....“ 1939. a.

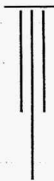

KOOLITARBED

**vihud, kaustikud,
vesivärvid „Vikerkaar“,
tindid, kooliranitsad,
kohvrid, portfelliid j. t.**

on parimad kaaslased edukal õppe-
tööl.

Müügil ühiskaupluses ja õpilaste koope-
ratiivides.

„Meie Nooruse“

tellimishind 1939. a. II pooleks on

Kr. 1.50

ühiksa suure numbri eest.

Seni ilmunud nr. nr. (peale nr. 2 —
1938) on piiratud arvul saadaval tali-
tuses (Tallinn, Niguliste 12) hinnaga
à 25 senti.